

Saara Riihimäki

YMPÄRISTÖVASTUU TEKSTIILI- JA VAATETUSALAN
YRITYKSISSÄ

Liiketalouden koulutusohjelma
2020

YMPÄRISTÖVASTUU TEKSTIILI- JA VAATETUSALAN YRITYKSISSÄ

Riihimäki, Saara
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Maaliskuu 2020
Sivumäärä: 45

Asiasanat: ympäristövastuu, ympäristöoikeus, kestävä kehitys

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia ympäristövastuuta yrityksissä ja samalla selvittää lainsäädännöllisiä tekijöitä, jotka vaikuttavat yritysten ympäristöasioiden hoitoon. Tavoitteena oli luoda yleiskuva siitä, mitä ympäristövastuullisuus vaatii yrityksiltä, ja kuinka ympäristöystävällisyyttä voidaan kehittää edelleen. Opinnäytetyössä keskityttiin rajaamaan yritykset tekstiili- ja vaatetusalojen piiriin, koska niissä ympäristöasiat korostuvat ja vastuullisuutta kyseisillä aloilla tulisi pyrkiä kehittämään tulevaisuudessa.

Opinnäytetyössä käytettiin monipuolisesti lähteitä, joihin teoriaosuudet perustuivat. Lähteinä oli käytetty ajantasalla olevaa lainsäädäntöä, oikeuskirjallisuutta, sähköisiä artikkeleita ja muita aiheeseen olennaisesti liittyviä aineistoja. Lähteiden valinnassa keskityttiin ensisijaisesti niiden luotettavuuteen ja mahdollisimman tuoreisiin julkaisupäiviin.

Opinnäytetyössä käytiin läpi ympäristövastuuseen liittyviä aihealueita yritysten näkökulmasta. Teoriamateriaalin pohjalta käytiin läpi tuotantoketjun eri osa-alueita, havaiten niiden ympäristövaikutuksia ja luomalla ohjeita kestävämpään suuntaan. Tekstiili- ja vaatetusalan yrityksille keskeisimmät lainsäädännölliset asiat käsiteltiin yksitellen. Lopulta tutkittiin valikoitujen yritysten ympäristövastuullisuutta, ja niiden ympäristötavoitteita tulevaisuudelle. Tutkimusmenetelmänä käytettiin omaa havainnointia. Havainnoimalla kerättiin tietoa yritysten ympäristötavoitteista, pääasiat ympäristöraporteista tai muista vastaavista sekä jo tehdyt toimenpiteet ympäristön hyväksi. Ideana oli tutkia, miten yritykset kertoivat ympäristöasioistaan niiden www-sivuilla ja raporteissaan, ja verrata yritysten tekemiä konkreettisia tekoja niiden kertomiin asioihin.

Tätä opinnäytetyötä tehdessä huomasin, että vastuullisuus ja etenkin ympäristövastuullisuus on kaiken kaikkiaan hyvin monimutkainen aihe. Kokonaisvaltainen ympäristövastuun huomioon ottaminen ei ole kovin helppoa. Se vaatii paljon aiheeseen perehtymistä, asiantuntemusta, suunnittelua, budjetoitua jne. Uskon, että tämä opinnäytetyö toimii hyvänä pohjana tekstiilialan yrityksille, jotka haluavat tietää ympäristövastuusta lisää ja samalla kehittää omia toimintojaan ympäristöyställisempään suuntaan.

ENVIRONMENTAL LIABILITY OF TEXTILE AND CLOTHING COMPANIES

Riihimäki, Saara

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Business Administration

March 2020

Number of pages: 45

Keywords: environmental liability, environmental law, sustainable development

The purpose of this thesis was to study environmental liability in companies and to find out the legislative things that have an affect to the environmental issues in companies. The goal was to create an overview of what environmental liability demands from companies and how they can develop themselves to be more environmental friendly. The cropping in this thesis was focused in textile and clothing companies because the environmental stress is highlighted in that area, and also because they should focus on increasing responsibility in the future.

There were many versatile sources used in the thesis that the theory parts were based on. The sources that were used were updated legislation, literature of the law, e-articles and other relevant material that was related to the subject. In the selection of the sources it was focused to prefer trustworthy and fresh releases.

This thesis covers areas that were related to environmental liability especially from the companies point of view. Based on the theory material of this thesis, it covers different sectors of production chain and observed their environmental impacts, and at the same time creating instructions for more sustainable way to operate. The most essential legislative things for textile and clothing companies were handled one at a time. Finally the selected companies were examined, their environmental liability and environmental goals being the main concerns. The study method that was used was own observation. The environmental goals, main things of the companies environmental reports and the actions that were already been done, were collected by observing them. The idea was to study how the companies told about their environmental issues on their internet pages and on their reports, and to compare the concrete actions with them.

As I went on and did this thesis I noticed, that responsibility and especially environmental liability is overall a very complicated subject. It is not very easy to mind environmental liability comprehensively. It takes a lot of preparation and orientation, expertation, planning, budgeting etc. I believe that this thesis will be a good basis for companies of textile industry who want to know more about environmental liability and to develop their own actions to become more eco-friendly.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
1.1	Tutkimustavoitteet	5
1.2	Tutkimuksen luonne.....	6
1.3	Tutkimusmenetelmä.....	7
2	YMPÄRISTÖVASTUU.....	8
2.1	Kestävä kehitys	10
2.2	Kestävä yritystoiminta	11
2.3	Tekstiili- ja vaatesala	12
2.3.1	Raaka-aineet	13
2.3.2	Tuotanto	14
2.3.3	Logistiikka	17
2.3.4	Kierrätys	20
3	LAINSÄÄDÄNTÖ	22
3.1	Jätelaki 646/2011	23
3.1.1	Jätelain mukainen tuottajavastuu.....	24
3.2	Vesilaki 587/2011	25
3.3	Ympäristönsuojelulaki 527/2014	25
3.4	Kemikaalilaki 599/2013	27
3.5	Laki ympäristövahinkojen korvaamisesta 737/1994	28
3.6	Kuluttajansuojalaki 38/1978	30
3.7	Tuotevastuulaki 694/1990.....	30
3.8	Tuoteturvallisuuslaki 914/1986	31
3.9	Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 252/2017	32
4	YMPÄRISTÖASIAT KOHDEYRITYKSISSÄ	33
4.1	Vallila Interior.....	34
4.2	Marimekko.....	37
4.3	Nanso Group Oy	39
5	YHTEENVETO	42
	LÄHTEET.....	1

1 JOHDANTO

”Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille” (Suomen perustuslaki 731/1999, 20 §).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää yritysten ympäristövastuuseen liittyviä asioita ja tuoda ilmi ympäristövastuuseen liittyvää lainsäädäntöä. Valitsin tämän aihealueen, koska ympäristöasiat ovat koko ajan enemmän ja enemmän esillä tiedotusvälineissä, ja yksi puhutuimmista aiheista on jo pitkään ollut ilmastonmuutos. Aaltonen mukaan ilmastonmuutos on suurin planeettamme kohtaava uhka. (Aaltonen 2019, 26.) Yrityksille se tarkoittaa muun muassa lisääntyviä paineita luoda toiminnastaan kestävä kehityksen mukaista ja entistä ympäristöystävällisempää. Ilmastonmuutos on yksi meidän aikamme suurimpia tragedioita, joten sen hillitsemisen tulisi olla jokaisen yrityksen agendalla. (Kurittu 2018, 126.)

1.1 Tutkimustavoitteet

Tutkimusprosessissa ongelman määrittäminen on keskeinen tekijä, joka vaikuttaa tutkimuksen onnistumiseen. Tutkimuksessa tulee määrittää tarkkaan mitä tutkitaan ja minkä vuoksi. (Isohookana 2011, 119-120.) Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitkä asiat liittyvät suomalaisten yritysten ympäristövastuuseen tekstiili- ja vaatetusalailla. Tekstiili- ja vaatetusala on hyvin ajankohtainen ja keskeinenkin teollisuuden ala, kun puhutaan ympäristöasioista. Tekstiilintuotanto kuluttaa ympäristöä entistä enemmän, ja pikamuoti on paljon otsikoissa.

Tutkimus on rajattu käsittelemään ympäristövastuuta keskittyen suomalaisiin tekstiilialan yrityksiin ja niitä koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön. Tavoitteena on siis selvittää oikeudellisesta näkökulmasta, mitä ympäristövastuu tarkoittaa yrityksille, ja mitä haasteita ne voivat kohdata nykypäivän ympäristölainsäädännön noudattamisessa. Ympäristölainsäädäntö on suuressa roolissa, joten tutkin mitä asioita tulee ottaa huomioon sen kannalta, ja mihin lakeihin ja lainkohtiin huomio tulee erityisesti kohdistaa. Vastuuta käsiteltäessä tässä opinnäytetyössä ei oteta huomioon eettisiä näkökulmia. Esimerkiksi yritysten vastuuta henkilöstöstä ja sen hyvinvoinnista ei käsitellä.

Teoria, jota tulen tässä opinnäytetyössä käsittelemään, pohjautuu kansalliseen lainsäädäntöön, oikeuskirjallisuuteen ja muuhun aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen, sekä tieteellisiin artikkeleihin. Teoreettinen viitekehys muodostuu ympäristövastuun ja ympäristölainsäädännön ympärille. Ympäristövastuuseen liittyy esimerkiksi käsitteet kestävä kehitys ja kestävä yritystoiminta. Kestävän yritystoiminnan toteuttamiseen liittyy kestävä elinkaariajattelu. Lainsäädäntöä on koottu ympäristövastuuta ajatellen mahdollisimman monipuolisesti.

1.2 Tutkimuksen luonne

Tutkimukset voivat olla luonteeltaan kvalitatiivisia tai kvantitatiivisia. Tämä tutkimustyö on kvalitatiivinen, sillä se on luonteeltaan syventävä tutkimus, joka auttaa ymmärtämään käyttäytymistä. Se pyrkii vastaamaan kysymyksiin miksi ja miten. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus perustuu pieneen määrään tutkittavia tapauksia ja sen raportissa kuvataan käyttäytymistä ja ajatuksia. Isohookanan (2011) mukaan ”Kvalitatiivinen tutkimus tehdään usein silloin, kun selvitetään motiiveja, asioiden syy-seuraussuhteita, reagointitapoja”. Tutkimustyöni tarkoituksena on selvittää ympäristövastuuseen liittyviä asioita yrityksissä, kartoittaa tarvittavaa lainsäädäntöä ja tutkia yritysten toimintaa ympäristön kannalta. Näiden asioiden valossa valitsin tutkimukselleni kvalitatiivisen lähestymistavan. (Isohookana 2011, 119-120.)

Tuotan tutkimusaineistoni laadullisen tutkimuksen keinoin, joka siis tarkoittaa, että perehdyn erilaisiin kirjallisiin dokumentteihin. Syvennyn tutkimaan aiheesta löytyvä teoriaa mm. lainsäädännön ja oikeuskirjallisuuden parista, sekä havainnoin valitsemieni yritysten toimintaa sekä niiden www-sivuja ja julkaistuja raportteja. Laadulliset aineistot tulee analysoida hallitusti ja kiinnittää huomiota myös siihen, että tutkijan omalla tulkinnalla on keskeinen merkitys aineiston analysoinnissa. Näin ollen tutkijan tulee tuoda ilmi raportissaan tutkimukseen ja tulkintaan vaikuttavia tekijöitä. Tutkimuksen merkittävyyden ratkaisee lopulta tutkijan esittämän tulkinnan uskottavuus. (Tienari & Meriläinen 2012, 118.)

1.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmänä käytän omaa havainnointia. Havainnointi on yksi tieteellisten tutkimusten perusmetodeista, jota käytetään havaintojen keräämiseen tutkimustyössä. Havainnointi on luonteeltaan tietoista tarkkailua, joten sitä ei voida pitää pelkästään asioiden ja ilmiöiden näkemisenä. Tällä menetelmällä saadaan tietoa esimerkiksi siitä, toimivatko ihmiset (tai kuten tässä työssä; yritykset) siten kuin he sanovat toimivansa. Havainnointia voidaan pitää varsinkin laadullisen tutkimusmenetelmän aineiston keräämisen tapana. (Vilka 2006.) Tutkimusmenetelmänä on yksityiskohtaisemmin tarkasteltuna käytetty nimenomaan tarkkailevaa havainnointia, eli kohteen ulkopuolista havainnointia. Tarkkailevan havainnoinnin tekevä tutkija ei osallistu tutkimuskohteen toimintaan, vaan asettuu tutkimuskohteeseen nähden ulkopuoliseksi tarkkailijaksi. (Vilka 2006.) Tutkin, miten ympäristöasiat oli esitelty kolmen eri yrityksen www-sivuilla ja yritysten julkaisemissa raporteissa. Havainnoimalla kerään aineistoa siitä, miten yritykset tuovat esille ympäristöasioitaan, ja mitä konkreettisia tekoja niillä on näyttää sanojensa tueksi. Lopuksi aineiston analysoinnin päätteeksi raportoin tutkimustulokset sanallisesti, ja mahdollisesti käytän myös taulukkoja tai kuvioita. (Isohokana 2011, 119-120.)

Tarkasteltavat yritykset olen pyrkinyt valitsemaan niin, että ne olisivat mahdollisimman vertailukelpoisia ja lähtökohtaisesti ”samalla viivalla”. Tarkoituksena oli selvittää näiden yritysten potentiaalisia eroavaisuuksia niiden ympäristöasioiden suhteen. Etsin tietoa yritysten ympäristöasioista niiden www-sivuilta ja niiden julkaisemista raporteista. Tarkkailen, kuinka yritykset itse kertovat omista ympäristöasioistaan, ja mitä konkreettisia tekoja sanojen vastineeksi löytyy. Kaikki yritykset ovat suomalaisia tekstiili- ja vaatetusalalla toimivia menestyneitä yrityksiä, jotka on perustettu jo 1900-luvulla. Yritykset ovat: Vallila Interior, Marimekko sekä Nanso Group Oy. Kuten jo työn aikaisemmassa vaiheessa on kerrottu, tekstiili- ja vaatetusala on yksi keskeisistä ympäristöä kuormittavista aloista. Tekstiilituotteet kuluttavat luontoa jokaisessa vaiheessa aina materiaalin tuotantovaiheesta lähtien niiden hävittämiseen asti. Kuvasta 1 näkyy, kuinka vaatteet kuormittavat ympäristöä eri tavoilla. Mikrokuituja arvioidaan päätyvän 22 miljoonaa tonnia lisää mereen vuosien 2015 ja 2050 välillä. Mikromuovilla tarkoitetaan alle viiden millimetrin kokoisia muovihiukkasia. Niitä irtoaa esimerkiksi tekstiileistä, auton renkaista ja joistain erilaisista pinnoitteista. Valtameriin

päätyvä muovi pilkkoutuu siellä mikromuoviksi, joka päätyy kalojen ja muiden vedenelävien ravinnoksi. (Kirkas 2018; Yle:n www-sivut 2020.)

Kuva 1. Vaatteet kuormittavat ympäristöä monin tavoin (Ylen www-sivut 2020)

2 YMPÄRISTÖVASTUU

Ympäristövastuulla tarkoitetaan sitä, että osataan tunnistaa oman toiminnan ympäristövaikutukset ja noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä (Nieminen 2016). Ympäristövastuun käsite voidaan jakaa eri osa-alueisiin. Organisaatiossa ympäristövastuun osa-alueina ja tavoitteina voidaan pitää muun muassa seuraavia:

- materiaalien, energian ja luonnonvarojen tehokkaan käytön parantaminen ja säästäminen
- organisaatiossa syntyvän jätteen vähentäminen ja kierrätykseen panostaminen
- ilman, vesien ja maaperän suojeleminen
- organisaation kyky rohkaista henkilöstöä ajattelemaan energiatehokkaasti päivittäisessä työssä sekä huomioimaan ympäristönäkökulmat

- ympäristöystävällisten ja ympäristöä säästävien ratkaisujen tarjoaminen asiakkaille, muille yrityksille sekä julkisille toimijoille
- ilmastonmuutoksen ehkäisy organisaation omia kasvihuonepäästöjä vähentämällä. (Harmaala & Jallinoja 2012; Nieminen 2016; Ratsula, 2016.)

Ympäristövastuu ilmenee käytännössä esimerkiksi kiinteistöjen hallinnassa, tuotantoprosessien, tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä. Tuotteisiin voidaan pyrkiä liittämään esimerkiksi palveluiden näkökulma ja tehostamaan tuotteiden kierrätysliiketoimintaan liittyviä ratkaisuja. Ympäristövastuun huomioiva yritys voi lisäksi pyrkiä parantamaan ja kehittämään uusia tekniikoita ja ratkaisuja, joilla kehitetään asiakkaan tuotantoprosessin ympäristösuorituskykyä sekä toiminnan ekotehokkuutta. Yrityksen tulisi myös olla perillä käyttämistään raaka-aineista ja niiden jäljitettävyydestä, sekä hallita omaa logistista ketjuaan, ja tunnistaa sen ympäristövaikutukset. (Harmaala & Jallinoja 2012.)

Ympäristövaikutuksia tulee tarkastella koko elinkaaren eri vaiheilta tuotekehityksestä aina kierrätykseen asti. Toimitusketjun vastuullisuutta tulisi seurata myös alihankkijoiden osalta. Ympäristövastuun laajuuden vuoksi monet yritykset turvautuvat ulkopuoliseen tahoon sen tunnuslukujen varmentamisessa. Kuvassa 2 on havainnollistettu vaatteiden elinkaarta. (Harmaala & Jallinoja 2012; Ratsula 2016.)

Kuva 2. Vaatteiden elinkaari (Kierrätyskeskuksen www-sivut 2020)

Ympäristövastuullisuuden korostuminen on megatrendi, jonka tunnistamisesta voi olla yritykselle hyötyä. Yritys voi myös tarkastella, miten vallitsevat trendit vaikuttavat muiden alan yritysten toimintaan. Onnistunut ympäristöasioiden hallinta yrityksessä saattaa olla kilpailutekijä, jolla se erottuu edukseen muista alan kilpailevista yrityksistä. Monet nuoret asiantuntijat työskentelevät mieluummin yrityksissä, jotka kuormittavat ympäristöä vähemmän. Tämä kannattaa ottaa huomioon jo yrityksen rekrytoinnissa. (Ritakallio & Vuori 2018.)

2.1 Kestävä kehitys

Talouden tulisi toimia kestävän kehityksen puitteissa, koska ilman kestävää kehitystä ei ole taloutta eikä yhteiskuntaa. Edellytyksenä sille, että ihmiset voivat jatkossakin elää, tehdä työtä ja kuluttaa on kestävän kehityksen mukainen toiminta. Kestävän kehityksen ajatusmallin mukaan nykyisen sukupolven tulee huolehtia omista tarpeistaan ja kaikista ongelmistaan siten, että toiminnallaan se ei vaikuta vahingoittavasti tulevien sukupolvien mahdollisuuteen elää maapallolla. Käytännössä tulee siis antaa yhtä suuri painoarvo ympäristöllisille ja sosiaalisille asioille kuin esimerkiksi taloudellisille. Moraalin vaikutus päätöksenteossa on entistä tärkeämpää, kun halutaan toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Päätöksenteossa tulisi myös miettiä päätösten vaikutuksia pitkällä aikavälillä, eikä pelkästään esimerkiksi omien etujen maksimointia. (Aaltonen 2019, 25.)

Ekologinen jalanjälki kertoo sen, kuinka paljon kulutamme planeettamme resursseja, ja miten ihmiset ja talous ovat vaikuttaneet sen ekosysteemiin. Tällä hetkellä ihmiskunta käyttää yli 1,5 kertaa planeettamme resursseista. Jos luku olisi tasan 1, se tarkoittaisi sitä, että resurssit käytettäisiin tasan siihen nähden, mitä planeettamme pystyy tuottamaan vuoden aikana. Käytämme aivan liikaa kriittisiä luonnonvaroja, ja energian tuottaminen ja sen kulutus ovat kuormittaneet vakavasti meidän planeettaamme ja sen ilmakehää. Globaaleja resursseja ja energiaa ei ole tarjolla rajattomasti, ainakaan tavalla, jolla olemme tottuneet niitä käyttämään. (Aaltonen 2019, 31-33.)

“Kestävä kehitys on koko oikeusjärjestystä koskeva ylimmänasteinen arvopäämäärä” (Ekroos, Kumpula, Kuusiniemi & Vihervuori 2012, 22). Suomen lainsäädäntöön on kirjattu tietyiltä osin kestävän kehityksen tavoitteita. Kirjauksia löytyy esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslaista, jätelaista, maa-aineslaista ja ympäristönsuojelulaista. Kestävän kehityksen edistäminen kuuluu myös ympäristöministeriön toiminta-ajatusmalliin. Läpäisyperiaate liittyy kestävän kehityksen päämäärään. Sen toteuttamisesta toimii esimerkkinä EU:n perustamissopimus, jossa säädetään ympäristönsuojelun vaatimuksista, joita jokaisen jäsenmaan tulee sisällyttää omaan lainsäädäntöönsä. Näin yhtenäistetään EU:n alueen ympäristönsuojelupolitiikkaa. Kestävän kehityksen päämäärien tavoittelun ei kuitenkaan tulisi keskittyä ainoastaan ympäristölainsäädännön puitteissa toimimiseen, vaan päämäärän tulisi vaikuttaa kaikkien yhteiskunnalliseen toimintaan ja päätöksentekoon. (Ekroos, Kumpula, Kuusiniemi & Vihervuori 2012, 22.)

2.2 Kestävä yritystoiminta

“Kestävä yritystoiminta on omistajastrategian, asiakkaiden määrittelemän yrityksen strategian, asiakasarvon ja omistaja-arvon tasapainoinen symbioosi” (Luoma 2018, 517).

Kestävän kehityksen mukaisesti toimivan yrityksen liiketoiminnassa otetaan kestävän kehityksen periaatteet huomioon jokapäiväisessä päätöksenteossa ja lisäksi arvioidaan, miten yrityksen tekemät ratkaisut voisivat osaltaan edistää kestävää kehitystä. Yrityksen tulee tunnistaa ja hallita kestävään kehitykseen liittyviä riskejä. Tällä tavoin yritykset edistävät omalla liiketoiminnallaan ihmisten ja luonnon hyvinvointia. Yhteiskunnan kestävyuden kannalta se luo tärkeää lisäarvoa. (Bärlund & Perko 2013, 19.)

Kestävää kehitystä voidaan pitää nykypäivänä yrityksille välttämättömänä, eikä se siis ole vain periaatteellinen valinta. Kestävän kehityksen integroiminen liiketoimintastrategian ytimeen on yritykselle järkevää ja kannattavaa monestakin syystä. Se ensinnäkin pystyy maksimoimaan omaa etuaan ja omia hyötyjään. Nykypäivänä ja varsinkin tulevaisuutta ajatellen, liiketoiminnan kannattavuuteen vaikuttaa vahvasti se,

miten kestävän kehityksen malli on huomioitu yrityksen toiminnassa ja strategiassa, ja kuinka siitä on tehty kilpailuetu. (Bärlund & Perko 2013, 20.)

Kestävä yritystoiminta toteutuu käytännössä, kun yrityksen tuotteet ja palvelut ovat kaupallisesti menestyviä, yrityksen johtamistapa takaa terveen ja hyvinvoivan työyhteisön, tyytyväiset sidosryhmät ja asiakkaat, sekä voitollisen bisneksen. Lisäksi koko prosessin tulee olla kestävä sellaisella tavalla, että sitä voidaan toteuttaa uudelleen ja uudelleen ilman, että ympäristölle aiheutuu siitä haittaa, tai että se tuottaa liikaa kustannuksia ulkopuolisille tahoille. Kestävään johtajuuteen liittyy myös yritystoiminnan avoimuus ja läpinäkyvyys. Yritys, joka toimii vastuullisella ja kestäväällä tavalla, tekee kaiken avoimesti ja läpinäkyvästi. (Bärlund & Perko 2013, 20-23.)

Vastuullinen liiketoiminta pitää sisällään esimerkiksi hankinnan käytännöt. Organisaation hankintojen kriteerejä voi olla esimerkiksi raaka-aineiden hankinnat, kuljetusten ja pakkausten ympäristövaikutukset sekä sosiaaliset ja eettiset hankinnan näkökulmat. Kestävillä hankinnoilla organisaatiot voivat vaikuttaa luonnon ja ihmisten yleishyvintointiin. (Bärlund & Perko 2013, 179-180.)

2.3 Tekstiili- ja vaatetusala

Tekstiili- ja muotialan struktuurissa on luvassa paljon muutoksia tulevaisuudessa, sillä tällä hetkellä se elää murroksessa. Joka puolella etsitään nyt uusia ja entistä kestävämpiä ratkaisuja. Uusille ratkaisuille yhä suurempaa kysyntää tuovat ilmastonmuutoksen haasteet ja ympäristötietoisuuden kasvu. (Tekstiilitiekartta vauhdittamaan Suomea... 2019.)

Yritykset ovat Suomessa panostaneet jo pitkään laatuun sekä kestäviin materiaaleihin, jolloin saadaan esimerkiksi tuotteiden elinkaarta pidennettyä. Suomessa syntyy myös uusia ja merkittäviä tekstiili-innovaatioita, joita ovat muun muassa uusien tekstiilikuitujen parannetut kierrätysmenetelmät. (Tekstiilitiekartta vauhdittamaan Suomea... 2019.)

2.3.1 Raaka-aineet

Välillisiin ympäristövaikutuksiin lukeutuu esimerkiksi raaka-aineiden kulutus, tuotteen valmistuksesta aiheutuvat päästöt, kuljetukset, pakkausjätteet ja käytettyjen tuotteiden lopulliseen hävitykseen liittyvät ympäristövaikutukset. Välitöntä ympäristövaikutusta on energiankulutus, jota tapahtuu päivittäisessäkin käytössä muun muassa kodinkoneiden ja elektroniikan käytön välityksellä. (Harmaala & Jallinoja 2012.)

Tekstiilimateriaaleja ovat langoista tuotetut tekstiilirakenteet, esimerkiksi kudotut kankaat, langat ja neulokset, sekä suoraan tekstiilikuiduista valmistettavat tuotteet, kuten kuitukankaat, täytteet ja eristeet. Tekstiilituotteet sisältävät kuitujen lisäksi myös muun muassa värjäys- ja viimeistelyaineita, sekä muita kemikaaleja. Tekstiilikuidut voidaan jakaa luonnollisen tai kemiallisen alkuperänsä mukaan eri ryhmiin. Luonnonkuiduista puhuttaessa kuidut jaotellaan joko luonnonkuituihin tai tekokuituihin. Kemiallisen alkuperänsä mukaan kuidut puolestaan jaetaan joko orgaanisiin tai epäorgaanisiin kuituihin. Kuitujen raaka-aineena voidaan nykypäivänä käyttää vähän erikoisempiakin raaka-ainelähteitä, kuten maissia, bambua tai sokerijuurikasta. (Suomen Tekstiili & Muoti ry:n www-sivut 2019.)

Luonnonkuituihin kuuluva puuvilla on hyvin suosittu materiaali vaatteissa, sillä se on kestävä ja sitä on helppo värjätä. Sitä tuotettiin esimerkiksi vuonna 2017 yhteensä 25 miljoonaa tonnia, ja suurimmat tuottajamaat ovat Kiina, USA ja Intia. Yli 25% maailman hyönteismyrkyistä ja yli 10% torjunta-aineista käytetään tehotuotetun puuvillan viljelyssä. (Nurmi 2016.)

Puuvillan viljely aiheuttaa monia negatiivisia ympäristövaikutuksia. Epäkohtia puuvillan viljelyssä löytyy muun muassa vedenkäytön, lannoitteiden ja torjunta-aineiden suhteen. Osa puuvillan viljelyssä käytettävistä torjunta-aineista, käsittelykemikaaleista tai esimerkiksi kuljetuksen ajaksi tarkoitetuista säilöntäaineista jää tuotteisiin ja aiheuttaa terveystarpeita niistä käsitteleville. (Harmaala & Jallinoja 2012.) Puuvillan viljelyyn tarvitaan myös todella paljon vettä. Yhden puuvillaisen t-paidan tuottamiseen kuluu saman verran vettä, kuin mitä keskivertoihminen juo neljässä vuodessa. (The fashion industry... 2019.)

Puuvilla on kuitenkin vasta toiseksi käytetyin kuitu, sillä tekokuituihin kuuluvaa polyesteriä käytetään ja tuotetaan vielä sitäkin enemmän. Polyesteri on monikäyttöinen sekä helppohoitoinen kuitu. Se on lisäksi edullisempaa kuin monet muut kuidut, joka houkuttelee tuottajien lisäksi varmasti myös monia kuluttajia. Vuonna 2017 polyesteriä tuotettiin globaalisti 54 miljoonaa tonnia, joka on yli puolet kuitujen tuotannosta. Kierrätyspolyesteriä syntyi noin 7% kaikesta tuotetusta polyesteristä. Tekokuituja tuotetaan pääosin Aasian maissa, etenkin Kiinassa. Kiina on ylivoimaisesti suurin tekokuitujen tuottajamaa, sillä siellä tuotetaan 71% kaikesta tekokuidusta. (Suomen Tekstiili & Muoti ry:n www-sivut 2019.)

Tuotteissa käytettävät materiaalit eivät saa sisältää mitään terveydelle haitallisia tai muutoin vaarallisia aineita. Kuluttajaturvallisuuslain tarkoituksena on valvoa ja ennaltaehkäistä pääasiassa yksityiskäyttöön soveltuvien kulutustavaroiden turvallisuutta. Kyseisen lain mukaan kulutustavaroista ei saa aiheutua vaaraa kenenkään terveydelle tai omaisuudelle. (Kuluttajaturvallisuuslaki 920/2011, 1-3 §.) Esimerkiksi jonkin salitun aineen pitoisuus voi tekstiilissä ylittyä, jolloin siitä voi aiheutua terveystarve kuluttajalle. Taloussanomien uutisoi tapauksesta, jossa Kelan äitiyspakkauksessa olevasta ruokalapusta oli löydetty raja-arvon ylittävä määrä formaldehydiä. Formaldehydi häviää onneksi pesussa, mutta Kela kuitenkin keskeytti äitiyspakkausten jakelun poistaakseen vialliset tuotteet pakkauksista. (Kela poisti myrkylliset...2007.)

Tekstiilituotteen kuitusisältö tulee ilmoittaa EU:n asetuksen N:o 1007/2011 mukaisesti siinä mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta. Asetuksen mukaan tuotteiden kuitusisältö tulee ilmoittaa virallisilla kuitunimillä suomen ja ruotsin kielellä. Lyhenteitä ei ole sallittua käyttää kuluttajille tulevassa informaatiossa. Kauppanimiä saa käyttää vain virallisten kuitunimien lisänä. (EUR-Lexin www-sivut 2019.)

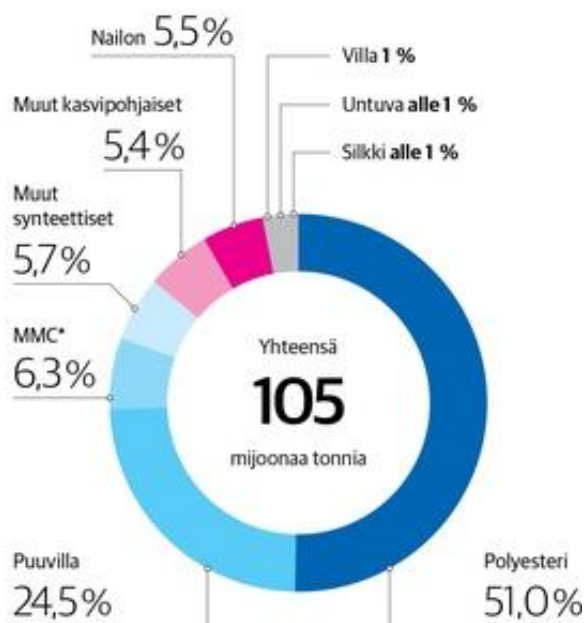
2.3.2 Tuotanto

Tuotteen elinkaariarvioinnissa (LCA life cycle assessment) analysoidaan tuotteen tai palvelun koko elinkaaren aikana aiheutuneita positiivisia ja negatiivisia ympäristövaikutuksia. Elinkaareen sisältyy siis kaikki tuotanto-, valmistus- ja kuljetusvaiheet aina

raaka-aineiden ja energian alkutuotannosta tuotannon ja jakelun kautta tuotteen tai palvelun käyttöön sekä aikanaan käytöstä poistoon hävityksen, uusiokäytön tai kierrätyksen kautta. (Harmaala & Jallinoja 2012.)

Tarkasteltaessa vaateen elinkaarta huomataan, että kaikkein suurimmat ilmastovaikutukset aiheutuvat tekstiilikuitujen tuotannosta ja kankaan valmistuksesta (kuidusta riippuen 70-90%, nahan tapauksessa vieläkin enemmän). Toiseksi eniten päästöjä syntyy vaatteiden pesusta ja muista huoltotoimenpiteistä. (Siitonen 2019.)

Globaali kuidun tuotanto vuonna 2017

Kuva 3. Globaali kuidun tuotanto (Kauppalehden www-sivut 2020)

Globaali kuitujen tuotanto on kasvanut vuosi vuodelta. Hieman yli 10 vuotta sitten (v.2008) kuitua tuotettiin maailmanlaajuisesti yhteensä 69 120 000 tonnia. (Fletcher 2008, 4-6.) Kuva 3 kuvaa vuoden 2017 kuitujen maailmanlaajuisen tuotannon määrää. Siitä nähdään, että vuoden 2017 kuitujen tuotannon määrä oli kasvanut jo 105 miljoonaa tonniin. Tästä polyesteriä oli n. 53,5 miljoonaa tonnia, ja puuvillaa 25,7 miljoonaa tonnia. (Kauppalehden www-sivut 2020; Suomen Tekstiili & Muoti ry:n www-sivut 2019.) Ellen McArthur säätiön tutkimuksen mukaan arvellaankin, että

vaateteollisuus tulee vuoteen 2050 mennessä käyttämään jo neljäsosan koko maailman vuosittaisesta hiilibudjetista (The fashion industry... 2019).

Yritysten tulisi ottaa tuotannossaan huomioon ympäristön kannalta muutamia seikkoja, joilla voidaan minimoida tuotannon ympäristövaikutuksia. Huomio tulisi kohdistaa mm. jätteiden ja liikkäytön eliminointiin tuotanto- ja varastointiprosesseissa, pakkausten vähentämiseen ja ympäristöystävällisyyteen, tuotekehitykseen, materiaalin ja energian käytön minimointiin sekä tuotantolokaation valintaan. (Niemi 2016.)

Tuotteiden pakkauksissa tulisi ottaa huomioon, että yritys, joka valmistaa tai tuo pakkauksen Suomeen, on henkilökohtaisesti vastuussa pakkausten vaatustenmukaisuudesta. Yksi perusvaatimuksista on, että pakkaukset tai pakkausjätteet eivät saa sisältää tiettyjä raskasmetalleja. Pakkauksen tulee olla myös mahdollisimman pieni ja kevyt, sen tulee täyttää vaaditut hygienia-, turvallisuus- ja hyväksyttyvyystasot, kestää useita käyttö- ja kuljetuskertoja ja sisältää mahdollisimman vähän haitallisia aineita. Ympäristön kannalta tärkeimpiä perusvaatimuksia ovat, että pakkauksen tulee olla biohajoava pakkausjätteen ollessa kompostoitava, pakkauksen tulee sisältää tietty osuus kierrätettävää materiaalia pakkauksen ollessa kierrätettävä, energiakäyttöön toimitettavilla pakkauksilla tulee olla tietty vähimmäislämpöarvo ja lisäksi sen tulee noudattaa sen hyödynnettävyyttä koskevia vaatimuksia, kun käytetty pakkaus menee jätteeksi. Yritysten tulee myös huolehtia pakkaustensa jätehuollon kustannuksista tuottajavastuun mukaisesti. (Jätelaki 646/2011, 46 §; Turvallisuus- ja kemikaaliviraston www-sivut 2019.)

BCI eli Better Cotton Initiative on maailman suurin kestävän puuvillan viljelyn voittoa tavoittelematon järjestö. BCI:n tavoitteena on määritellä entistä parempi ja kestävämpi tapa viljellä puuvillaa tuottajien, puuvillan kasvuympäristön sekä tulevaisuuden kannalta. Maailmanlaajuinen toiminta eri sidosryhmien kanssa koko puuvillantuotantoketjussa mahdollistaa sen, että viljely- ja tehdasympäristöissä saadaan jatkuvia parannuksia puuvillan tuotantoon liittyen. BCI on järjestänyt kestävän kehityksen mukaisesti tuotetun puuvillan koulutusohjelmia jo yli kahdelle miljoonalle puuvillanviljelijälle 21 eri maassa. Vuoteen 2020 mennessä Better Cottonin tavoitteena on kouluttaa viisi miljoonaa viljelijää kestävän kehityksen mukaiseen viljelytapaan. Järjestö pyrkii

muuttamaan globaalia puuvillantuotantoa tekemällä Better Cottonista yleisen kauppatavaran. Vuoteen 2020 mennessä järjestön toisena tavoitteena on saada 30% maailmanlaajuisesta puuvillantuotannosta tuotettua "Better Cottonina". (Better Cotton Initiative:n www-sivut 2019; Juutinen 2016, 206-207.)

2.3.3 Logistiikka

Organisaation logistiikan tulee olla hoidettu mahdollisimman taloudellisesti, suunnitelmallisesti sekä tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina, jotta sitä voidaan pitää ympäristövastuullisella tavalla toimivana. Ympäristönäkökulman voi ottaa huomioon esimerkiksi niin, että yrityksen hankinnoissa on painotettu ekologista kestävyyttä ja tuotteen elinkaariajattelua. Kuljetuksia vähentämällä voidaan pienentää sekä ympäristövaikutuksia että kustannuksia. Erilaisilla varastointiratkaisuilla ja esimerkiksi tilausten rytmittämisen huolellisella suunnittelulla voidaan vähentää kuljetusten määrää. Ympäristövastuullisuus voi ilmetä myös logistiikkakeskusten lämmitysmuodoissa. Hybridilaitos hyödyntää maalämpöä, jolla huolehditaan esimerkiksi varaston lämmityksestä. Kesäisin myös viilennys voidaan hoitaa maalämmöllä. (Logistiikan maailman www-sivut 2019.)

Logistiikan ympäristövaikutuksia voi mitata monin eri tavoin. Esimerkiksi sen energiatehokkuus saadaan selvitettyä vertaamalla energiankulutusta suhteessa kuljetetun tavarán määrään sekä kuljetusmatkaan. Ympäristövaikutuksia voidaan mitata myös logistisella ekotaseella. Logistinen ekotase mittaa koko logistisen ketjun ympäristövaikutuksia aina raaka-aineista paluulogistiikkaan asti. (Logistiikan maailman www-sivut 2019.)

Logistiikan ympäristövaikutusten vähentämistä voidaan edesauttaa monella erilaisella toimintatavalla. Ympäristövaikutuksia voidaan vähentää muun muassa kuljetusmuotoa muuttamalla; lentorahtit merirahdiksi tai maantiekuljetukset raidekuljetuksiksi. Organisaation vaikutusmahdollisuudet logistiikan ympäristövaikutuksiin riippuvat kuitenkin paljon sen infrastruktuurista ja myytävästä tuotteesta. Rahtivalintaan vaikuttaa luonnollisesti esimerkiksi tuotteen laatu ja tuoreusvaatimukset. Kuljetusmuodoista lentorahti on hiilidioksidipäästöiltään kärjessä (595 g

CO₂/tonnikilometri), ja ero on huomattava esimerkiksi sähköjunan CO₂- päästöihin (9,2 g/tonnikilometri). (Harmaala & Jallinoja 2012.)

Kuljetusmuodon valinta vaikuttaa vahvasti ympäristövaikutusten muodostumiseen, mutta muillakin logistiikan valinnoilla yritykset voivat pyrkiä ehkäisemään osaltaan ympäristövaikutuksia. Huomiota tulisi kiinnittää lisäksi käytettävien kuljetusvälineiden kuormausasteisiin ja niiden tehokkaaseen hyödyntämiseen. Kuljetuksia voi mahdollisesti yhdistää tai suunnitella kuljetusten ajoituksia paremmin. On järkevämpää suorittaa yksi kuljetus täydellä rahdilla, kuin monta edestakaista pienemmällä määrällä. Kuljetusten reittien huolellinen suunnittelu on todella tärkeää, sillä oikeanlaisilla kuljetusreiteillä voidaan saada suuria säästöjä. Kuljetusten optimoinnilla voidaan välttyä esimerkiksi pieniltä ja ruuhkaisimmilta tieosuuksilta tai esimerkiksi vuoristoreiteiltä. Suurimmilta joutokäynneiltä vältetään, joka voi tuoda merkittäviä säästöjä. Onnistuneena kuljetusreittien optimoinnilla voidaan pitää esimerkiksi yhdysvaltalaisen päivittäistavarajätti Wal-Martin kuljetusreittien uudistamista. Wal-Mart suunnitteli kuljetusreittinsä kokonaan uudestaan, ja tällä tavoin saavutti 200 miljoonan dollarin säästöt sekä 100 miljoonan mailin vähennyksen kokonaiskuljetuksissa. Samaan aikaan kuitenkin yrityksen myynnin kokonaisvolyymi kasvoi. (Harmaala & Jallinoja 2012; Nieminen 2016.)

Polttoaineen kulutuksen optimointi on myös yksi ympäristövaikutuksiin liittyvä tekijä. Kuljetuskaluston polttoaineen kulutukseen tulee kiinnittää huomiota jo hankintavaiheessa, mutta myös kuljettajien ajotavat voivat vaikuttaa kulutukseen. Tietysti mitä vähemmällä päästään, sen parempi taloudellisesti sekä ympäristön kannalta. Tulevaisuudessa voi olla vaihtoehtoisia polttoaineita, jotka kuormittavat vähemmän. Esimerkiksi Suomessa postipalveluja tuottava Itella on ottanut käyttöön sähkömopoja ja -autoja postinjakelussaan. (Harmaala & Jallinoja 2012; Postin www-sivut 2019.) Myös kuljetuskaluston säännöllinen huoltaminen edesauttaa logistisen ketjun toimivuutta (Harmaala & Jallinoja 2012).

Logistiikasta syntyviä ympäristövaikutuksia ovat muun muassa melu ja muut liikenteen haittavaikutukset (kuten onnettomuudet), kuljetusten energiankulutus ja niihin liittyvät päästöt sekä pakkaukset ja pakkausjäte. Myös varastoinnista aiheutuu ympäristövaikutuksia, ja niiden sijainnilla on olennainen merkitys logistiikalle.

Energiankulutuksesta voidaan laskea suoraan hiilidioksidi- ja kasvihuonekaasupäästöt. Tarkasteltaessa logistisen ketjun hiilidioksidipäästöjä, voidaan selvittää missä ja miten suurimmat hiilidioksidipäästöt syntyvät. Tällaista tarkastelua nimitetään logististen ketjujen hiilitarkasteluksi (carbon auditing). Laskelmista saadut tulokset voidaan jakaa edelleen tuotteisiin, jotta saadaan laskettua myös tuotteiden hiilijalanjälkien suuruus. (Harmaala & Jallinoja 2012.)

Kulutustottumukset ovat osaltaan vaikuttava tekijä logistiikan negatiivisiin ympäristövaikutuksiin. Ihmiset ostavat ympärivuotisesti sesonki- ja tuoretuotteita, koska niitä on tarjolla nykyään entistä enemmän. Kaikista eniten CO₂-kuormaa lisää lämpimistä maista lentorahdilla tuodut tuoreet hedelmät ja vihannekset. (Harmaala & Jallinoja 2012.) Useimmilla vaatteita myyvillä yrityksillä on nykypäivänä verkkokauppa, josta voi tuotteet tilata kuljetuksella vaikka kotiin asti. Vaatteita tilataan verkosta jo niin paljon, että se vaikuttaa ympäristöön. Verkkokauppojen suosituin tuoteryhmä on vaatteet, ja niiden palautusmäärät ovat jo noin 50%, eli noin puolet toimitetuista tilauksista palautetaan. Esimerkiksi lentorahdilla toimitetut tekstiilituotteet lisäävät hiilidioksidikuormaa. Ympäristön rasituksen kannalta pahimmassa tapauksessa kuluttaja tilaa yhden tuotteen pikatoimituksella kaukomaista ja saatuaan tuotteen käsiinsä haluaakin palauttaa sen esimerkiksi väärän koon vuoksi. Tuote lähtee palautukseen ja kuluttaja voi vaatia oikean kokoisen tuotteen tilalle. Vaatteiden palautuksen ympäristövaikutukset ovat suuret. Kulutustottumusten muokkaus verkkokauppatilaamista kohtaan on haasteellista, sillä kuluttajat ovat jo tottuneet, että monissa yrityksissä toimitukset ja palautukset ovat ilmaisia. (Gerdt & Eskelinen 2018, 222.)

Kuluttaja pystyy vaikuttamaan ympäristön kuormittamiseen logistiikan suhteen muokkaamalla omia ostotottumuksiaan. Loogisestikin ajateltuna lähellä tuotetut tavarat ja tuotteet rasittavat ainakin toimituksen suhteen vähemmän ympäristöä, kuin vastaavat maapallon toisella puolella tuotetut. Tästä syystä olisi hyvä suosia esimerkiksi lähiruokaa ja paikallisia tuottajia. Logistiikkaan liittyvät kustannukset luonnollisesti pienenevät, mitä pienempiä matkoja tuotteita kuljetetaan. Erään englantilaisen tutkimuksen mukaan ruokaan liittyvän logistiikan muuttaminen niin, että kaikki syötävä ruoka tuotettaisiin 20 kilometrin säteellä kuluttajasta voisi vähentää logistiikkaan liittyviä kustannuksia 2,4 miljardista eurosta 240 miljoonaan euroon. Tämä edellyttäisi kuluttajilta suuria muutoksia kulutustottumusten suhteen. (Harmaala & Jallinoja 2012.)

2.3.4 Kierrätys

Lounais-Suomen jätehuollon kiertotalousasiantuntija Sini Ilmosen mukaan varsinaista tekstiilijätteen kierrätystä ei ole ennen ollut Suomessa. Sen vuoksi suomalaisten rikkinaiset vaatteet ovat päätyneet usein sekajätteeseen tai hyväntekeväisyysjärjestöjen keräyksiin. Keräyksiin on päätyneet paljon myös huonokuntoisia vaatteita, jotka taas osaltaan kuormittaa vaatekeräysten prosesseja. Yrityksissä tekstiilijätettä syntyy esimerkiksi silloin, kun huonokuntoiset työvaatteet vaihdetaan uusiin. TEXJÄTE-tutkimushankkeen (v. 2015) selvityksestä käy ilmi, että Suomessa syntyy vuodessa noin 71,5 miljoonaa kilogrammaa tekstiilijätettä. Tästä määrästä 80 prosenttia poltetaan energiaksi ja loput päätyvät suoraan kaatopaikalle. Maailmanlaajuisesti kaikista valmistetuista vaatteista noin 73 prosenttia päätyy kaatopaikalle tai poltettavaksi. (Ellen MacArthur -säätö 2017; Hakola 2017.) Tekstiilijäte saisi uuden mahdollisuuden ja kestäisi kierrossa pidempään, jos sitä käytettäisiin raaka-aineena uusiin tuotteisiin, ennen sen lopullista päättymistä energiaksi. (Hakola 2017.)

Jo 70 prosenttia Euroopassa myytävistä tekstiileistä on valmistettu Kiinassa. Tekstiilien valmistuksessa käytettävät kuidut ovat myös peräisin Kiinasta. Näistä Kiinassa valmistettavista tekstiileistä jopa 60 prosenttia on valmistettu käyttäen tekokuituja. Tekokuiduista yleisimmin käytetty on polyesteri. (Ellen MacArthur -säätö 2017; Suomen Tekstiili & Muoti ry:n www-sivut 2019.) Tekokuitutekstiilit ovat olleet edullisempia tuottaa kuin vastaavat tekstiilit esimerkiksi kierrätysmateriaaleista. Kiertotaloutta tutkivan Ellen MacArthur -säätön tutkimuksen mukaan lähiaikoina kierrätyskuitujen hinnat ovat kuitenkin muuttumassa entistä kilpailukykyisemmiksi ja siten lähestymässä tekokuitujen hintoja. Kierrätyskuitujen käyttö tekstiilien tuotannossa merkitsisi tekstiilituotteille entistä pidempää elinkaarta, ja samalla osittain vähennettäisiin muodostuvan tekstiilijätteen määrää. (Ellen MacArthur -säätö 2017; Yle:n www-sivut 2019.)

Tekstiilien kierrätyksestä puhuttaessa on kuitenkin myös kuluttaja suuressa roolissa. Vaatteiden hiilijalanjälkeen vaikuttaa sen valmistuksen lisäksi kuluttajan päätökset vaateen hoidosta ja sen käytöstä. Monet vaatteet heitetään pois ennen aikojaan, johtuen vääränlaisesta pesusta tai tarkoitukseen sopimattoman käytön aiheuttamista vaurioista. Käyttämällä vaatteita asianmukaisesti tarkoituksiin ja noudattamalla

pesuohjeita, voidaan vaatteiden käyttöikää saada pidennettyä. Kierrätyspisteille tulee viedä vain ehjiä ja käyttökelpoisia vaatteita. Myös osaltaan vaateen materiaali vaikuttaa sen kestävyYTEEN. Kuluttaja voi kuvitella tekevänsä edullisen ostoksen löytäessään pehmeän tuntuksen hyvännäköisen neuleen vaikka 20 eurolla. Tosiasiassa neule ei kestäkkään kuin pari pesua, jonka jälkeen se on jo nyppyyntynyt ja valmis pois heitettäväksi. Kuluttaja voi mennä samaan lankaan uudestaan, ja kierre on valmis. Toki vaateliikkeelle se on positiivinen asia. Esimerkiksi paljon keinokuituja sisältävät neuleet voivat olla miellyttävän tuntuista, mutta eivät välttämättä kovin pitkäikäisiä. Kuluttajalla tulisi siis olla hieman pelisilmää vaateostoksilla - vaatteiden materiaaleja tarkastelemalla voi löytää rahalleen parempaa vastinetta. Kuitenkaan kaikki tekokuidut eivät ole haitaksi, ja ne voivat jopa parantaa tuotteen kestävyyttä. Tekokuiduista polyesteri ja polyamidi ovat puuvillaa kestävämpiä. Tekokuidut kuitenkin voivat vaikeuttaa tekstiilien kierrättämistä, joten asia ei ole niin yksinkertainen. (Tuote- ja palvelukaupan yhdistyksen www-sivut 2019.)

Kuluttajien tietoisuus vaatteiden ympäristövaikutuksesta on noussut, sillä tekstiilijätteen entistä parempi hyötykäyttö on nyt kasvava trendi. Tuotteiden uusiokäyttö luonnollisesti jatkaa niiden elinkaarta. Tekstiilien uudelleenkäyttöön liittyvää liiketoimintaa ilmenee nykypäivänä esimerkiksi kirpputorien muodossa. Kirpputoreja on kivijalkaliikkeiden lisäksi monia erilaisia, kuten tapahtumakohtaiset peräkontti-kirppikset ja erilaiset sosiaalisen median kautta toimivat kirpputorit. Kuluttaja voi antaa tai myydä helposti eteenpäin tarpeettomia tavaroita esimerkiksi Tori:n verkkosivuilla. (Berninger & Tynkkynen 2017.)

Tekstiilien kierrätys ja lajittelu on paljon esillä mediassa nykypäivänä. Aiheen tiimoilta on noussut monia aihetta tutkivia hankkeita, joilla on pyritty arvioimaan erilaisia mahdollisuuksia ja esteitä tekstiilien kierrätykseen liittyvissä asioissa Suomessa. Yksi näistä hankkeista on vuonna 2017 toteutettu Lounais Suomen Jätehuolto Oy:n Tekstiilien lajittelu- ja hyödyntämisketju -hanke. Tavoitteeksi kyseiselle hankkeelle asetettiin tekstiilien valtakunnallisen keräysverkoston järjestäminen sekä tekstiilien lajittelutapojen yhtenäistäminen. Tälläisiin tavoitteisiin pääsy voisi mahdollistaa sen, että saataisiin hyvälaatuista tekstiilimateriaalia, jota voitaisiin käyttää uusissa hyödyntämisinnovaatioissa. (Suomen ympäristökeskuksen www-sivut 2019.)

Tuoreesta Spinnovan nettikyselystä ilmenee, että jopa 61 prosenttia nuorista aikuisista olisi valmis maksamaan ekologisesta vaatteesta enemmän. Kuitenkaan moni ei tiennyt, mistä ekologisia vaatteita löytää, sillä vain 15 prosenttia vastanneista vastasi tietävänsä. Kyselyyn vastanneet olivat eurooppalaisia 18-30 vuotiaita henkilöitä. (Laatikainen 2019.) Kierrätysmateriaalien käytön kasvavan suosion vuoksi monet yritykset tarjoavat kuluttajille tuotteita, jotka on tehty kierrätetyistä tai ylitsejääneistä materiaaleista. Yksi hyvä esimerkki ylijääneiden materiaalien käytöstä löytyy IKEA:lta. Yrityksen TÄNUM-räsymatto on kudottu käsin vuodevaatteiden valmistuksessa ylijääneistä materiaaleista. Jokainen matto on erilainen, oma yksilönsä. Ylijääneen materiaalin käytön positiivisten ympäristövaikutusten lisäksi kyseisen maton kutominen tarjoaa bangladeshilaisnaisille työtä ja vakaan toimeentulon. (IKEAN www-sivut 2019.) Myös suomalainen vuodesta 2003 alkaen toiminut yritys Globe Hope on antanut uuden käyttötarkoituksen käytetyille tekstiileille. Sen ensimmäinen innovaatio oli Nokian kumisaappaan varresta tehty iltalaukku. Yritys on kehittänyt design -konseptin kierrätetyille tekstiileille, ja suunnitellut paljon erilaisia vaatteita, laukkuja ja asusteita. (Globe Hope:n www-sivut 2019.) Dafecor Oy on suomalainen perheyritys, joka tuottaa uusia tuotteita tekstiiliylijäämästä teollisuuden kunnossapidon, rakentamisen, puutarhanhoidon ja ympäristövahinkojen korjaamisen tarpeisiin. Yrityksessä hyödynnetään monipuolisesti eri raaka-aineita, ja sen OilStop-ympäristötuotteiden on todettu olevan imeytysominaisuuksiltaan markkinoiden tehokkaimpia. Dafecor toimii kierrätystekstiilin teollisen hyötykäytön suunnannäyttäjänä Pohjois-Euroopan markkinoilla. (Dafecor Oy:n www-sivut 2019.) Lukemattomat muutkin yritykset ovat markkinoinnissa ja tuotesuunnittelussa panostaneet entistä enemmän ekologisuuteen, eettisyyteen ja ympäristöystävällisyyteen vastatakseen kilpailuun ja kysyntään nykypäivän kehittyvillä markkinoilla.

3 LAINSAÄDÄNTÖ

”Yrityksillä on ympäristölainsäädännön pohjalta velvollisuus huolehtia ympäristönsuojelusta toiminnassaan ja olla tietoisia toimintansa aiheuttamista ympäristövaikutuksista” (Harmaala & Jallinoja 2012).

Ympäristölainsäädäntöä on tullut voimakkaasti lisää ja se on laajentunut 90-luvun lopulta lähtien. Ympäristölainsäädännön voimakkaan lisääntymisen vuoksi vastuullinen liiketoiminta on yleistynyt huomattavasti. Suomen ympäristölainsäädäntö kulkee käsi kädessä Euroopan unionin lainsäädännön kanssa. Se koskee pääasiassa joko yritysten omaa toimintaa ja niiden tuotantoa, tai niiden valmistamia tuotteita ja palveluita. Tuotteita koskevia säädöksiä on tullut jatkuvasti lisää, ja siksi pääpaino onkin siirtymässä tuotantoprosessien ja tuotannon ohjauksesta yhä enemmän tuotelähtöisen lainsäädännön suuntaan. (Harmaala & Jallinoja 2012.)

Euroopan unionin ympäristövaatimukset ovat maailman tiukimpien joukossa, ja niiden tarkoituksena on suojella EU-kansalaisten hyvinvointia. EU on osallisena monissa kansainvälisissä ympäristösopimuksissa, ja koska Suomi on EU:n jäsen, sopimukset sitovat myös Suomea. EU:n ympäristöpolitiikan toteutus tapahtuu pääsääntöisesti siihen liittyvällä lainsäädännöllä. Ympäristöpolitiikan tavoitteena on edistää ympäristönsuojelua, luonnonvarojen harkittua ja järkevää käyttöä sekä lisäksi kehittää kansainvälisen tason toimenpiteitä. EU:n ympäristölainsäädännön hyväksyvät EU:n ympäristöneuvosto ja Euroopan parlamentti komission ehdotusten pohjalta. Suomessa EU:n ympäristölainsäädännön täytäntöönpanosta vastaa pääsääntöisesti ympäristöministeriö. Täytäntöönpanoa ja soveltamista jäsenmaissa valvoo EU:n komissio valvontamenettelyn avulla. (Ekroos ym. 2012, 79; Euroopan unionin www-sivut 2020; Ympäristöministeriön www-sivut 2020.)

3.1 Jätelaki 646/2011

Jätelainsäädännön tarkoituksena on edistää luonnonvarojen järkevää käyttöä ja ehkäistä jätteistä aiheutuvia haittavaikutuksia. Jätelainsäädännössä on huomioitu kaikki jätteet, poislukien kuitenkin jotkut erityisjätteet, kuten ydinjäte. Suomen jätelainsäädäntöä on uudistettu vuosina 2011-2016, ja se seuraa Euroopan unionin jätelainsäädännön kehitystä. EU:n jätelainsäädäntöön verrattuna kuitenkin jotkut Suomen säädökset ovat jopa tiukempia ja laajempia. (Jätelaki 646/2011, 1 luku 1 §; Ympäristöministeriön www-sivut 2019.)

Jätelailla pyritään minimoimaan syntyvän jätteen määrää. Jätelain 8 §:ssä on säädetty etusijajärjestys, jota tulee noudattaa. Tällä järjestyksellä tarkoitetaan syntyvän jätteen käsittelyyn liittyvien toimintatapojen järjestystä. Sen mukaan syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta tulisi ensisijaisesti vähentää. Jos jätettä kuitenkin syntyy, tavoitteena tulisi olla, että muodostuneen jätteen voisi ensisijaisesti valmistella uudelleenkäyttöä varten, tai toissijaisesti kierrätykseen sopivaksi. Jäte tulee viimekädessä hyödyntää energiana, jos esimerkiksi kierrätys ei ole mahdollista. (Jätelaki 2 luku 8 §; Kasso 2014, 94.) Etusijajärjestyksestä on luvallista poiketa vain sellaisissa tapauksissa, joissa jokin muu vaihtoehto on ympäristön kannalta järkevämpää ja suotuisampaa. Jätehuoltovaihtoehtoa harkittaessa tulee huomioida jätteen elinkaari vaikutukset ja jätehuollosta vastaavan tekniset ja taloudelliset resurssit eyusijajärjestyksen noudattamiseen. Myös ympäristönsuojelu tulee ottaa huomioon etusijajärjestystä noudatettaessa. (Ympäristöministeriön www-sivut 2019.)

3.1.1 Jätelain mukainen tuottajavastuu

Jätelain 6 luvussa säädetään tuottajavastuuseen liittyvistä asioista. Tuottajavastuun mukaan yritysten tulee järjestää tuotteidensa kierrätys ja keräys omalla kustannuksellaan niiden poistuttua käytöstä. Tämä velvollisuus koskee tuottajan Suomen markkinoille tuomia tuotteita, sekä tuottajan markkinaosuuteen verrattuen kohtuulliseksi katsottavaa osuutta muista vastaavista tuotteista. (Jätelaki 6 luku 46 §.)

Tekstiiliteollisuus ei ole kuitenkaan suoranaisesti tuottajavastuun alainen, mutta tuotannossa syntyvät pakkausmateriaalit kuuluvat tuottajavastuuseen tietyin edellytyksin. Tuottajavastuu koskee pakkausten osalta yrityksiä, joiden liikevaihto ylittää 1 000 000 euroa, ja ne pakkaavat tai maahantuovat pakattuja tuotteita Suomeen. Suuremmat tekstiilintuottajat ovat siis velvollisia huolehtimaan myös pakkausmateriaaliensa kierrätyksestä ja hävityksestä. (Jätelaki 6 luku 48 §.) Ylen:n uutisen mukaan vain Ranskassa on tuottajavastuu myös tekstiilien kohdalla (Yle:n www-sivut 2019).

3.2 Vesilaki 587/2011

Vesilain tarkoituksena on edistää ja sovittaa yhteen vesivarojen ja vesistöjen käyttöä ekologisesti kestäväällä ja taloudellisella tavalla. Vesilaille pyritään myös parantamaan vesivarojen ja vesiympäristön vointia, ja vähentämään vesien käytöstä johtuvia haittoja. (Vesilaki 587/2011, 1 luku 1 §.)

Vesilain 4 luvussa käsitellään veden ottamista ja siihen liittyviä rajoitteita ja velvoitteita. Toisen omistamalla pohjavesialueella voidaan antaa lupa veden ottamiseen esimerkiksi teollista tai taloudellista toimintaa varten, jos se on erityisen tärkeää. (Vesilaki 4 luku 4 §.) Veden ottamisessa käytetään etusijajärjestystä, jos vettä ei riitä kaikkiin tarpeisiin. Ensimmäisellä sijalla on tavanomaiselle kiinteistölle veden ottaminen, ja kolmannelle sijalle on merkitty paikkakunnan teollisuuteen käytettävä veden otto. (Vesilaki 4 luku 5 §.)

3.3 Ympäristönsuojelulaki 527/2014

Ympäristönsuojelulaki on melko laaja-alainen, ja se kattaa monia eri osa-alueita. Ympäristönsuojelulain perimmäisenä tarkoituksena on ehkäistä ympäristön pilaantumista, vähentää päästöjä sekä poistaa pilaantumisesta aiheutuvia haittoja ja torjua ympäristövahinkoja. Tarkoituksena on myös turvata terveellinen, viihtyisä ja kestävä kehityksen mukainen monimuotoinen ympäristö, sekä torjua ilmastonmuutosta. Ympäristöä pilaavan toiminnan arviointia pyritään tehostamaan ja ottamaan huomioon kokonaisuutena. Tähdätään parantamaan kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia ympäristöä koskevaan päätöksentekoon. Lisäksi jätteiden määrää ja haitallisuutta pyritään vähentämään tämän lain nojalla. (Ympäristönsuojelulaki 527/2014, 1 luku 1 §.)

Ympäristönsuojelulain 6 §:n mukaan jokaisen toiminnanharjoittajan tulee olla tietoinen oman toimintansa ympäristövaikutuksista, sen riskeistä ja mahdollisuuksista niiden vähentämiseen. Toiminnanharjoittajan tulee lisäksi toimia sellaisella tavalla, jolla voidaan jo ennalta ehkäistä ympäristön pilaantumista. Jos ympäristölle aiheutuva vahinkoa ei voida kokonaan estää, toiminnan tulee olla kuitenkin sellaista, että ympäristön pilaantumista aiheutuu mahdollisimman vähän. Toiminnanharjoittajan

tulee joka tapauksessa rajoittaa toiminnastaan aiheutuvia päästöjä ympäristöön ja viemäriverkostoon. (Kasso 2014, 94; Ympäristönsuojelulaki 2 luku 6-7 §.)

Ympäristönsuojelulain 230 §:n mukaan luvanvaraiselle uudelle toiminnalle tai toiminnan olennaiselle muutokselle tarvitaan lupa. Toiminnanharjoittajalla voi toiminnan luvanvaraisuudesta riippuen olla velvollisuus hakea ympäristölupa ennen kuin se voi aloittaa toimintansa. Toiminnanharjoittaja saa tarvittaessa ohjeistusta ympäristölupaan liittyvissä asioissa esimerkiksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta. (Ympäristönsuojelulaki 21 luku 230 §; Ympäristöhallinnon www-sivut 2019.)

Luvanvaraisista toiminnoista säädetään tarkemmin ympäristönsuojelulain liitteessä 1. Tekstiiliteollisuus on monilta osin luvanvaraista toimintaa, joten toiminnanharjoittajalla on useimmissa tapauksissa velvollisuus hakea ympäristölupaa. Liitteessä 1 on mainittu muun muassa kohdassa 6: “Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta”. Luvanvaraista ovat toiminnot, joissa orgaanisten liuottimien kulutus on yli 50 tonnia vuodessa, mutta kuitenkin enintään 200 tonnia vuodessa. Metallin, muovin, *tekstiilien* folion ja paperin pinnoitus tai maalaus kyseisillä liuottimilla. Kohdassa 6 mainitaan lisäksi tekstiilien rotaatioseripaino, joka on eräänlaista painatustoimintaa. Tekstiilituotannon kannalta vielä oleellisempaa on liitteen 9. kohta: “Nahan tai tekstiilien laitostainen tuotanto tai käsittely”. Kohdan 9 a) mukaan luvanvaraista on tekstiilikuitujen tai tekstiilien esikäsittely (kuten valkaisu, pesu, merserointi) tai värjäys, jos käsittelykapasiteetti on vähintään 1 tonnia vuorokaudessa. Kohdan c) mukaan kuitukan-gastehtaat ovat myös luvanvaraisia, ja ympäristölupa tarvitaan. Ympäristölupa tulee hakea myös 9 d) kohdassa mainitulle tekstiilien vesipesulalle (kapasiteetin tulee olla vähintään 1 tonni vuorokaudessa, ja jonka jätevesiä ei johdeta ympäristöluvanvaraiselle jätevedenpuhdistamolle). (Ympäristönsuojelulaki liite 1.)

Toiminnan ollessa luvanvaraista, ilmoituksenvaraista taikka rekisteröitävää, toiminnanharjoittajan tulee huolehtia ympäristöstä pilaamatta sitä. YSL:n 8 §:n mukaan toiminnassa tulee käyttää parasta käyttökelpoista tekniikkaa, huolehtia tehokkaasta energiankäytöstä ja tarkkailla toiminnasta aiheutuvia päästöjä ja niiden vaikutuksia. 8 §:ssä on mainittu myös riittävän asiantuntemuksen tarve, joka tulee olla

toiminnanharjoittajan käytössä, suhteutettuna kuitenkin toiminnan laajuuteen ja sen laatuun. (Ympäristönsuojelulaki 2 luku 8 §.)

Toiminnanharjoittajalla on velvollisuus ilmoittaa huomattessaan maahan tai pohjaveteen päässeestä aineesta, joka voi aiheuttaa pilaantumista, välittömästi viranomaiselle (Ympäristönsuojelulaki 14 luku 134 §). Se, jonka toiminnasta maaperän tai pohjaveden pilaantuminen on aiheutunut, on myös vastuussa maaperän tai pohjaveden puhdistamisesta (Ympäristönsuojelulaki 14 luku 133 §). Aiheuttaja on siis ensisijaisesti vastuussa pilaantumisesta ja alueen, maaperän tai pohjaveden puhdistamisesta siihen tilaan, ettei pilaantumisesta enää aiheudu haittaa. Maaperän ja pohjaveden puhdistaminen voi olla jo pienissäkin vahingoissa kallista, ja suurissa vahingoissa summat voivat nousta todella suuriksi. Luontoarvojen lisäksi puhutaan usein erittäin merkittävistä taloudellisista arvoista. (Kasso 2014, 94-95.)

3.4 Kemikaalilaki 599/2013

Kemikaalilain 1 §:n mukaan “lain tarkoituksena on suojella ympäristöä ja ihmisiä kemikaalien aiheuttamilta vaaroilta ja haitoilta” (Kemikaalilaki 599/2013, 1 luku 1 §).

Tekstiilituotannossa käytetään useita erilaisia kemikaaleja. Kemikaaleilla voidaan pyrkiä saamaan vaatteesta kestävämpi ja helppohoitoisempi esimerkiksi likaa ja vettä hylkivällä ominaisuudella. Kemikaaleilla saadaan vähennettyä myös joitain ei-toivottuja piirteitä vaatteissa, kuten rypistyminen ja kutistuminen. Suurimmat ympäristöhaitat ja kemikaaleille altistuminen tapahtuvat tekstiilien valmistusvaiheessa. Näin ollen tuotannossa työskentelevien työntekijöiden asianmukainen suojautuminen kemikaaleilta on tärkeää. Valmistuksessa käytettäviä, mahdollisesti ihoa ärsyttäviä tai allergiaa aiheuttavia aineita ovat esimerkiksi formaldehydi, kromiyhdisteet, väriaineet ja antimikrobiset aineet. (Allergia-, Iho- ja Astmaliiton www-sivut 2019.)

Euroopan unionin alueella toimivaa tekstiilituotantoa rajoittaa EU:n lainsäädäntö ja velvoitteet. EU:n ulkopuolelta tilatuissa vaatteissa voi olla jotain terveydelle haitallisia tai kiellettyjä kemikaaleja. Tekstiilien turvallisuutta valvoo Suomessa esimerkiksi

Tulli ja Tukes. Turvallisuutta mitataan mm. tekemällä pistokokeita tekstiileistä. Tulli ottaa vuosittain noin 500 näytettä tekstiileistä, joista haitallisia aineita löydetään noin 5-14% :sta. Näytteistä etsitään ainakin nikkeliä, lyijyä, kadmiumia, atsoväriaineita ja dimetyylifuramaattia. Tekstiilin turvallisuudesta vastuussa on myyjä sekä tuotteiden maahantuojat. (Allergia-, Iho- ja Astmaliiton www-sivut 2019.) Tullin valvonta kohdistuen kemikaaleihin ja niitä sisältäviin tuotteisiin on vahvistettu kemikaalilain 13 §:ssä. EU:n kemikaalilainsäädännön oikeaoppisen noudattamisen valvonnan yhteydessä Tullin tulee valvoa erityisesti tiettyjen REACH-asetusten noudattamista. (Kemikaalilaki 2 luku 13 §.)

Vuoden 2006 lopulla julkaistiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 1907/2006 nimeltään REACH-asetus. REACH-asetuksella (Registration, Evaluation and Authorization of Chemicals) on tarkoituksena luoda luotettava järjestelmä kemikaalien arviointia, lupamenettelyä ja rekisteröintiä varten. Asetuksen mukaan todistusvelvollisuus tuotannossa käytettävien kemikaalien turvallisuudesta on pääosin valmistajalla, jolla on myös velvollisuus antaa ohjeet kemikaalien turvallisesta käytöstä. REACH-asetuksen mukaan vaarallisemmat kemikaalit tulisi korvattava jollain turvallisemmalla vaihtoehdolla. (Turvallisuus- ja kemikaaliviraston www-sivut 2019.)

3.5 Laki ympäristövahinkojen korvaamisesta 737/1994

Ympäristövahingon käsitteellä voidaan suomenkielessä tarkoittaa hieman eri asioita. Ympäristövahinko voi olla esimerkiksi tapahtuma, kuten onnettomuus, josta seuraa ympäristöllinen muutos. Ympäristövahinko voi kuvata myös itse muutosta, joka voi olla esimerkiksi vesistön pilaantuminen. Se voi ilmetä myös henkilövahinkona tai jonkin uhanalaisen lajin katoamisena. Tietyissä tapauksissa vahinko on mahdollista aiheuttaa myös laillisesti lain oikeutuksen perusteella. Ympäristövahinko -käsitettä voidaan käyttää siis seuraavissa pääryhmissä: vahinkotapahtuma (onnettomuus tai laiminlyönti, tarkoituksenomainen tai tahaton), ympäristössä ilmenevä vahingollinen muutos sekä muutoksen synnyttämä, ihmisen terveydelle tai varallisuudelle vahingollinen haitta, seuraus tai jokin muu menetys. (Hollo 2009, 495.)

Keskeisin laki ympäristövahinkojen korvausprosessissa on ympäristövahinkojen korvaamisesta annettu laki (YVL). Vahingonkorvauslakia sovelletaan ympäristövahinkolakia täydentävänä lakina, ellei ympäristövahinkolaista muuta johdu. Ympäristövahinkolaki on kuitenkin suhteessa vahingonkorvauslakiin ympäristövahinkojen osalta ensisijainen. (Ekroos, Kumpula, Kuusiniemi & Viher-vuori 2012, 631.)

Lakia ympäristövahinkojen korvaamisesta sovelletaan, kun tietyllä alueella harjoite-tusta toiminnasta on aiheutunut vahinkoa ympäristölle, kuten veden, ilman tai maaperän pilaantuminen. Lakia sovelletaan myös melusta, tärinästä, säteilystä, valosta, lämmöstä, hajusta tai muusta vastaavasta häiriöstä johtuvasta ympäristövah-ingosta. Laki ei kuitenkaan koske sopimukseen perustuvaa korvausvastuuta. (Laki ympäristövahinkojen korvaamisesta 737/1994, 1 luku 1 §.)

Korvausvastuussa olevan tahon määrittäminen ympäristövahinkotapauksissa ei aina ole aivan yksinkertaista. KKO 2012:29 käsitteli tätä asiaa. Korkeimman oikeuden rat-kaisussa oli kyse siitä, kenellä oli korvausvastuuvollisuus. Kyseisessä tapauksessa seurakunta oli palkannut itsenäisen urakoitsijan toteuttamaan seurakunnalle kuuluvan hautausmaan laajennusprojektia. Hautausmaan kunnossapitotyöt kuuluvat lakisäätei-senä seurakunnan vastuualueelle, ja ne ovat luvanvaraista toimintaa, jossa on ankara vastuu ympäristövahingoista. Hautausmaan laajennuksen yhteydessä naapuriki-inteistölle oli lentänyt pölyä, joka oli aiheuttanut haittaa hirsirakennuksen ulko- ja sisätiloihin. Kiinteistön omistajat nostivat kanteen seurakuntaa vastaan tästä syystä. (KKO 2012:29)

Maanrakennustyön nostattama pöly todettiin ympäristövahinkolain 1 §:n mukaiseksi muuksi vastaavaksi häiriöksi. Seurakunta kiisti kanteen sillä perusteella, että se ei ollut suorittanut laajennustyötä, vaan työhön oli palkattu urakoitsija, joka oli seurakunnan mielestä vastuussa tapahtumasta. Käräjäoikeus ratkaisi asian niin, että seurakunta oli vastuussa ympäristövahingosta. Hovioikeuteen valitettaessa tuomio ei muuttunut. Tuomiosta valitettiin korkeimpaan oikeuteen, jolloin tapauksessa seurasi käänne. Korkein oikeus ratkaisi asian niin, että kanne hylätään sillä perusteella, että seura-kuntaa ei voi pitää ympäristövahinkolain 7 §:n 1 momentin mukaisena vastuullisena toiminnanharjoittajana tapauksessa. Ratkaisua perusteltiin muun muassa niin, että

ympäristövahinko oli suora seuraus itsenäisen urakoitsijan toimista. Urakoitsijan olisi pitänyt suojata toimensa paremmin, jotta haitalta olisi välttytty. (KKO 2012:29)

3.6 Kuluttajansuojalaki 38/1978

Kuluttajansuojalaki koskee tavaroiden, palvelujen ja muiden hyödykkeiden tarjontaa elinkeinonharjoittajalta yksityisille kuluttajille (Kuluttajansuojalaki 38/1978, 1 luku 1 §). Kuluttajansuojalain 5 luvussa käsitellään kuluttajankauppaa koskevia asioita. Tekstiilituotteiden myynnin kannalta ainakin 20 ja 21 § ovat merkittäviä, sillä niiden mukaan tavaran ostajalla on oikeus vahingonkorvaukseen, jos tuotteesta aiheutuu vahinkoa henkilölle tai muulle omaisuudelle. Vahingonkorvausvelvollisuus myyjää kohtaan on kuitenkin vain, jos tuotteen virhe tai vahinko johtuu hänen huolimattomuudestaan, tai tuote ei vastaa lainkaan sitä, mitä oli sovittu. (Kuluttajansuojalaki 5 luku 20-21 §.)

Kuluttajansuojaa koskevia säädöksiä löytyy muun muassa kuluttajansuojalaista, kuluttajaturvallisuuslaista, tuoteturvallisuuslaista sekä tuotevastuulaista. Yhteisenä tavoitteena tässä lainsäädännössä on suojata kuluttajien terveyttä ja taloudellista turvallisuutta. (Virtanen 2010, 21.) Kuluttajaturvallisuuslain 2 luvun 5 §:n mukaan toiminnanharjoittajaa koskee huolellisuusvelvollisuus, joka käytännössä merkitsee sitä, että toiminnanharjoittajan tulee olla varma ettei hänen myymästään tuotteesta aiheudu vaaraa kenenkään terveydelle taikka omaisuudelle (Kuluttajaturvallisuuslaki 920/2011, 2 luku 5 §).

3.7 Tuotevastuulaki 694/1990

Tuotevastuulaki koskee tuotteesta henkilölle taikka hänen yksityisessä käytössä olevalle omaisuudelle aiheutuneen vahingon korvaamista. Tuotteella tuotevastuulaissa tarkoitetaan nimenomaan irtainta esinettä, eikä se koske esimerkiksi toisen maalla olevaa rakennusta. Laki ei koske myöskään tuotteesta tuotteelle itselleen aiheutunutta vahinkoa. (Tuotevastuulaki 694/1990, 1-2 §.)

Myyjällä on vastuu jos hänen myymässä tuotteessaan on virhe, joka oli jo luovutushetkellä, taikka se ilmenee vasta myöhemmin. Jos virhe havaitaan kuuden kuukauden sisällä tuotteen ostosta, voidaan olettaa virheen olleen tuotteessa jo luovutushetkellä. Kaikki vaatteet ja kengät kuuluvat tämän virheolettaman piiriin. Virheolettamaa ei sovelleta kuitenkaan tietyissä tapauksissa, kuten vaatteissa, joiden oletettu kestoikä on kuutta kuukautta lyhyempi (esimerkiksi sukkahousut). Tuotteen tavallista kulumista ei pidetä virheenä. (Suomen Tekstiili & Muoti ry:n www-sivut 2019.)

Myyjä voi antaa tuotteelle takuun, vaikka lain mukaan se on vapaaehtoista. Myyjä vastaa tuotteen virheestä, oli takuu tai ei. Jos takuu annetaan tuotteelle, sen tulee olla ostajalle "lisäetu", jolla sen on annettava tälle lain säännöksiin nähden paremmat oikeudet. Takuuajan päätyminen ei tarkoita, että myyjän vastuu tuotteesta lakkaa välittömästi. Tilanteessa, jossa takuuta ei ole taikka takuu-aika on kulunut umpeen, myyjä vastaa virheestä kuluttajansuojalain virhevastuuta koskevien säännösten perusteella. Tuotteen valmistaja, maahantuoja tai myyjä voivat kukin tahollaan antaa tuotteelle takuun. Myyjä vastaa maahantuojan ja valmistajan antamasta takuusta, vaikka se itse ei olisi takuuta antanut. Myyjä voi irtaantua aiemman myyntiportaasta antamasta takuusta vain, jos se ilmoittaa siitä selkeästi ja nimenomaisesti ostajalle ennen kaupantekoa. Jos myyjä ei ole irtaannuttanut itseään takuusta, voi ostaja itse päättää mille taholle (valmistaja, myyjä, maahantuoja) hän kohdistaa vaatimuksensa. Maahantuojaa ja valmistajaa ei kuitenkaan koske sellainen takuu, jonka myyjä antaa omissa nimissään. Poikkeuksena tähän on tilanne, jossa myyjä on lopettanut toimintansa, jolloin takuusta vastaakin myyjän puolesta valmistaja tai maahantuoja. (Kilpailu- ja kuluttajaviraston www-sivut 2020.)

3.8 Tuoteturvallisuuslaki 914/1986

Tuoteturvallisuuslain 1 §:n mukaan se koskee sellaisia kulutustavaroita, joita elinkeinonharjoittaja myy, valmistaa tai tuo maahan, ja jotka ovat tarkoitettu käytettäväksi yksityiseen kulutukseen (Tuoteturvallisuuslaki 914/1986, 1 §).

Tuoteturvallisuuslaki pyrkii siihen, että kuluttajille suunnatut tuotteet taataan turvalisiksi jo ennakolta. Tekstiilituotteiden kaupan kannalta tuotevastuu ja -turvallisuus

merkitsevät sitä, että tuote on asianmukainen, eikä siitä aiheudu vaaraa tai muuta haittaa sen käyttäjälle. Erilaiset tuotevirheet saattavat aiheuttaa harmia kuluttajalle, vaikka yleensä välitöntä vaaraa ei ole. Esimerkiksi jotain tiettyä kemikaalia voi olla käytetty tuotteessa sallitun raja-arvon ylittävä määrä. Tällaisissa tapauksissa myyjän tulisi vetää pois myynnistä vialliset tuotteet, ja korvata ostajalle mahdollisesti aiheutunut henkilövahinko. Tekstiileihin jääneet kemialliset aineet voivat aiheuttaa käyttäjälleen esimerkiksi ihon punoitusta, kutinaa tai jopa ihottumaa. (Suomen Tekstiili & Muoti ry:n www-sivut 2019.)

3.9 Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 252/2017

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä säädetyn lain 1 §:n mukaan sen tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia sekä arvionnin huomioonottamista jo suunnittelussa ja päätöksenteossa. Lain tavoitteena on myös samalla parantaa kaikkien tiedonsaanti- ja osallistumismahdollisuuksia. (Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 252/2017, 1 luku 1 §.) Tätä lakia sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla saattaa todennäköisesti olla huomattavia ympäristövaikutuksia (YVA-laki 1 luku 3 §).

Esimerkiksi yritys jolla on tekstiilituotantoa Suomessa, voi kuulua kyseisen lain soveltamisalaan. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä arvioitavista hankkeista on luettelo lain liite-osiossa. Hankeluettelossa on mainittu tekokuituja valmistavat tehtaat. (YVA-laki liite 1.) Uimaharjussa Enocellin tehtaalla valmistetaan liukosellua, josta tehdään esimerkiksi viskoosikangasta. Liukosellua valmistetaan lehti- ja havupuista, ja sitä voidaan käyttää korvaamaan puuvillaa ja joitain öljypohjaisia materiaaleja, kuten polyesteriä. Tämä hanke on YVA-lain alainen, sillä tehdas tuottaa tekokuituja. (Rummukainen 2017.)

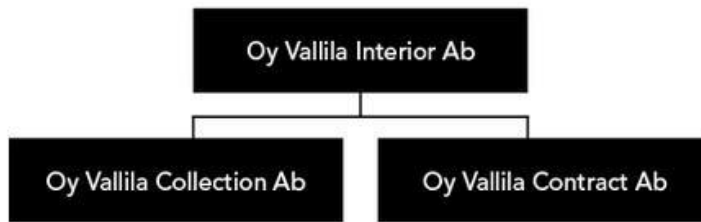
4 YMPÄRISTÖASIAT KOHDEYRITYKSISSÄ

Helsingin seudun kauppakamarin ja Ekokompassin loppukeväällä 2018 suorittaman kyselyn mukaan ympäristötietoisuuden lisääntyminen on vahvasti näkyvissä yritys-elämässä. Kyselyyn osallistui 95 pääkaupunkiseudun alueella toimivaa yritystä. 40 prosenttia kyselyyn vastanneista yrityksistä kertoo asiakkaiden esittävän enemmän kysymyksiä ympäristöasioista kuin ennen. Myös yritysten tavoitteellisuus ympäristötyötä kohtaan on kyselyn mukaan lisääntynyt. Samalla kuitenkin melkein puolella kyselyyn vastanneista yrityksistä ei ole tietoa, millainen ympäristölainsäädäntö heidän yritystään koskee. (Ylä-Anttila 2018.) Tästä kyselystä käy ilmi, että ympäristötietoisuus on lisääntynyt sekä asiakaspiirissä että yrityksillä. Yritykset tiedostavat esimerkiksi ympäristöriskejä paremmin kuin ennen, mutta mielestäni konkreettiset teot ympäristöhaittojen minimoimiseksi merkitsevät enemmän, kuin pelkkä asioiden tiedostaminen.

Seuraavaksi tutkinkin, miten muutamat tekstiili- ja vaatetusalan yritykset Suomessa pärjäävät, kun otetaan tarkasteluun niiden ympäristöasioita. Valitsin tekstiili- ja vaatetusalan yrityksiä tarkasteluun sen vuoksi, että sillä alalla ympäristön kulutus on suurta nykypäivänä. Tarkkailevaa havainnointia käyttämällä pyrin selvittämään yritysten ympäristöasioita kuluttajan näkökulmasta, ja saamaan tarpeeksi tietoja johtopäätösten tekoon. Poimin seuraavia asioita yritysten www-sivuilta:

- Miten ja mitä yritykset itse kertovat omista ympäristöasioistaan www-sivuiltaan?
- Ovatko yritykset asettaneet tavoitteita ympäristöystävällisemmän tulevaisuuden hyväksi?
- Entä mitä konkreettisia tekoja yritykset ovat jo tehneet?
- Perehdyn yritysten ympäristövastuuseen liittyviin raportteihin
- Vertailu sanojen ja tekojen välillä

4.1 Vallila Interior

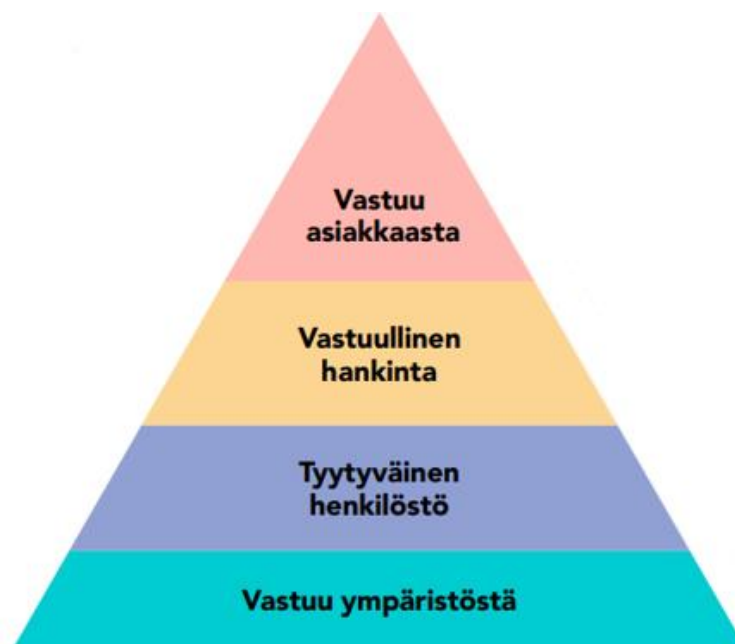
Kuva 4. Organisaatiorakenne (Vallilan www-sivut 2020)

Vallila Interior Oy on suomalainen sisustus- ja tekstiilialan perheyriutus, jonka koti-paikka on Helsingissä. Se on perustettu vuonna 1935 Helsingin Vallilan kaupungin-osaan sveitsiläisen Otto Bernerin toimesta. Kuvassa 4 on havainnollistettu Vallila-konsernin rakennetta. Vallila-konserniin kuuluu emoyhtiö Vallila Interior sekä liike-toimintayhtiöt Vallila Collection (tukku- ja vähittäismyynti, suunnittelu ja maahan-tuonti) ja Vallila Contract (julkitilasisustaminen, maahantuonti). Vallila on erikois-tunut sisustustekstiilien ja -tuotteiden suunnitteluun, tukkumyyntiin sekä projektisi-sustamiseen. (Vallilan www-sivut 2020.) Valitsin kyseisen yrityksen tarkasteluun, koska se on yksi tunnetuimpia suomalaisia tekstiiliteollisuuden yrityksii, ja varmasti monella suomalaisella on jotakin kyseisen yrityksen valmistamia tuotteita kotona joko itsellä, tai jollakin tutulla. On kiinnostavaa tietää, miten yksi tunnetuimmista suomalaisista tekstiilituotteita valmistavista yrityksistä suhtautuu ympäristöasioihin.

Internetissä Vallilan yrityksen etusivulla on kuusi otsikkoa, joista pääsee etenemään (Vallila kokoelma, projektit, Marine, yhtiö, vastuullisuus, yhteystiedot). Mainitsen tämän siksi, että ”vastuullisuus” on päässyt heti etusivulle omaksi aihealueekseen. Vastuullisuus -otsikon takaa löytyi tietoa yrityksen vastuullisuudesta. No mitä siihen kuului?

Vallilan sivujen mukaan vastuullisuus käsittää neljä eri osa-aluetta, jotka on jaettu näin; tuotteet, työntekijät, hankintaketju, ympäristö. Vallilan vuoden 2018 ja 2019 vastuullisuusraportit ovat vapaasti jokaisen ladattavissa. Kiinnitin huomiota siihen, että Vallila julkaisi ensimmäisen vastuullisuusraportinsa vuonna 2018, joka ei ole kuitenkaan kovin kauan aikaa sitten. Vastuullisuusraportit ovat Vallilan mukaan laa-dittu noudattaen Global Reporting Initiatiiven GRI-standardien peruslaajuutta. Global

Reporting Initiative on kansainvälinen aloite, jonka tavoitteena on luoda yleisesti hyväksytty toimintamalli yhteiskuntavastuun raportointiin. (Vallilan www-sivut 2020.)

Kuva 5. Vastuullisuusraportti (Vallilan vastuullisuusraportti 2019)

Tuoreimmassa Vallilan yritys vastuuraportissa (2019) käydään läpi yllä olevan kolmion (Kuva 5) osa-alueita. Ylimpänä oleva ”Vastuu asiakkaasta” kattaa tuotevastuun, jossa yritys kertoo vastaavansa tuotteiden hinta-laatusuhteesta sekä tuotteen valmistuksen ekologisista ympäristötavoitteista. ”Vastuullinen hankinta” -osiossa kerrotaan avoimuudesta ja läpinäkyvyydestä, jota aiotaan parantaa vastuullisilla hankinnoilla ja säännöllisellä ja tiiviillä yhteistyöllä tavarantoimittajien kanssa. Vastuullisia hankintoja on listattu, ja yksi niistä on Better Cotton puuvillahankinnat. Henkilöstön tyytyväisyyteen pyritään raportin mukaan vaikuttamaan esimerkiksi työhyvinvoinnin, työturvallisuuden, avoimuuden ja yhdenvertaisuuden kautta. Vallilan raportin mukaan ympäristö otetaan huomioon jokaisella liiketoiminta-alueella. Ympäristövastuuta tarkastellaan yrityksessä koko tuotantoprosessin ajalta. Raportin mukaan uusiutuvan energian osuutta, jätteiden hyötykäyttöä ja autojen päästöjä tullaan mittaamaan vuosittain. (Vallilan vastuullisuusraportti 2019.)

Raportin mukaan yritys oli päässyt näiden neljän kategorian osalta asettamiinsa tavoitteisiin. Vuoden 2018 tavoitteena oli (ympäristövastuun osalta) käyttää 80% vihreää sähköä, sekä alentaa yrityksen henkilöautojen Co2-päästöjä (< 90 g/km NEDC

(120 g/km WLTP) vuoteen 2025 mennessä. Vihreän sähkön osuus oli 80% ja henkilöautojen päästöjen alentamisessa oltiin aikataulussa. Vuonna 2017 vihreän sähkön osuus oli ollut 60%, joten edistystä on tullut kyseisellä osiolla. Muutenkin raportissa on mainittu ilmastotekoja, jotka parantavat yrityksen ekologisuutta. (Vallilan vastuullisuusraportti 2019.)

TAVOITE	2017	2018	2019	2020
Better Cotton -puuvillahankintojen %-osuus kokonaishankinnoista	0%	N/A	50%	>50%

Kuva 6. Better Cotton -puuvillahankinnat (Vallilan vastuullisuusraportti 2019)

Yllä olevassa taulukossa (Kuva 6) näkyy, kuinka Vallila on panostanut vastuullisemmin tuotetun puuvillan hankintaan lähivuosina. Vuoden 2020 tavoitteena on, että yli puolet käytetystä puuvillasta on hankittu Better Cotton Initiative kautta. Better Cotton Initiative (BCI) on kansainvälinen puuvillantuotannon standardijärjestelmä, joka on perustettu vuonna 2005. Sen tavoitteena on parantaa viljelyn ja tuotannon vastuullisuutta tarjoamalla kestävämpiä viljelytapoja puuvillan viljelijöille, ympäristölle sekä koko alan tuotantoketjulle. Puuvillan tuotanto on hyvin kuluttavaa ympäristölle, joten mielestäni BCI on todella hyvällä asialla. Vallilan nettisivuilla kerrotaan yrityksen käyttämän puuvillan tulevan Pakistanista. Pakistanissa on toiminut viljelijänä yksi BCI:n kouluttaja nimeltään Almas Parveen. Kestävän viljelyn ja koulutuksen myötä hänen peltojensa tuotto on noussut 23% ja tuholaiskarkotteiden käyttöä on voitu vähentää 35%. (Vallilan vastuullisuusraportti 2019.)

Positiivista on mielestäni se, että Vallila vaikuttaa ottavan vastuullisuuden tosissaan. Se, että hankkeisiin on ryhdytty vasta muutaman viime vuoden sisällä, herättää kuitenkin ajatuksia. Voi olla, että ympäristövastuun korostamisesta on ajateltu saavan markkinaetua, joten sitä on lähdetty kehittämään. Ympäristön hyvinvoinnin kannalta Vallilan motiivilla ei kuitenkaan ole merkitystä, vaan mielestäni on pääasia, että se kehittyy ympäristöä enemmän huomioon ottavaan suuntaan. Internetsivuilla vastuullisuus oli yksi aihealue, mutta somessa (Facebook ja Instagram) Vallila ei ole havainnointini mukaan keskittynyt markkinoimaan itseään ympäristötietoisena taikka vastuullisena yrityksenä.

4.2 Marimekko

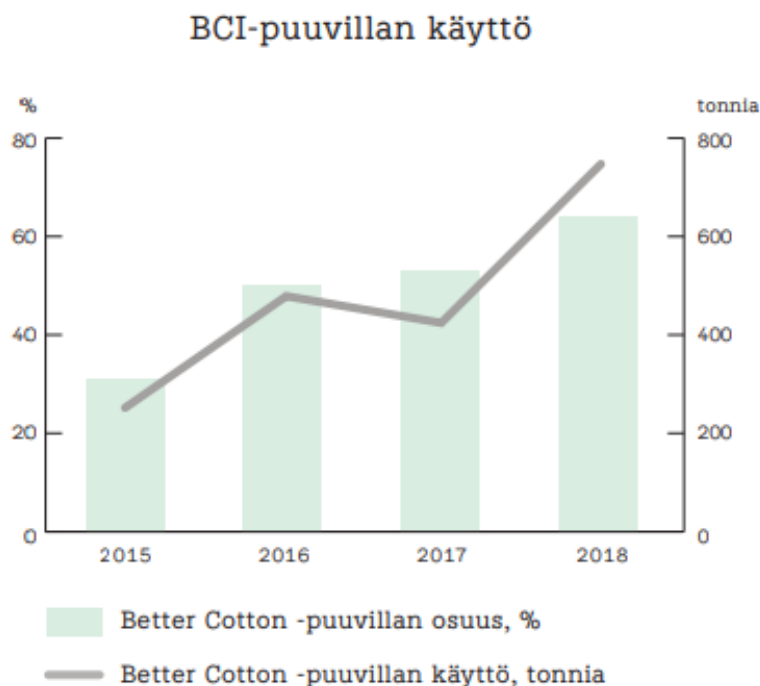
Marimekko on suomalainen lifestyle-designyritys, joka on perustettu vuonna 1951. Marimekon tuotevalikoimaan kuuluu muun muassa vaatteita, laukkuja, asusteita ja kodintavaroita sisustustekstiileistä astioihin. Yhtiön vuoden 2018 liikevaihto oli 112 miljoonaa euroa ja liikevoitto 17,7 miljoonaa euroa. Marimekolla on noin 150 myymälää 40 maassa eri puolilla maailmaa. Päämarkkina-alue sijoittuu Pohjois-Eurooppaan, Pohjois-Amerikkaan ja Aasian Tyynenmeren alueeseen. (Marimekon www-sivut 2020.)

Marimekon internetsivuja tarkastellessani huomaan saman asian kuin Vallilan sivuilla: vastuullisuus on mainittuna omana kategorianaan. Näin Marimekko kiteyttää vastuullisuusajattelunsa: ”Marimekossa vastuullisuus tarkoittaa ihmisten ja ympäristön kunnioittamista kaikessa, mitä teemme. Arvomme ”rehtiyttä kaikkia ja kaikkea kohtaan” kiteyttää Marimekon vastuullisuusajattelun ytimen. ”Kohtelemme ihmisiä reilusti sekä luomme tuotteita, jotka tuovat iloa pitkään ja joiden ympäristövaikutukset ovat mahdollisimman vähäiset.” (Marimekon www-sivut 2020.)

Yksi Marimekon tavoitteista, joka on rinnastettu vastuullisuuteen, on ajattomuus sen designissa. Tällä haetaan sitä, etteivät tuotteet poistuisi muodista heti, vaan ne säilyisivät sukupolvelta toiselle ajattomuutensa vuoksi. Tämä ehkäisee mielestäni hyvin pikamuotia, joka taas saastuttaa ympäristöä. Toisaalta, vaikka vaate olisi kestävä ja kuosiltaan ajaton, vastuu tuotteen tulevaisuudesta siirtyy ostohetkellä kuluttajalle. On kuluttajan käsissä, kuinka hän huoltaa vaatetta, ja milloin ja miten hän siitä luopuu. Marimekon sivuilla on mainittu, että sen tuotteissa on Clevercare-merkintä. Clevercare.fi -sivustolla on hoito-ohjeita, jotka säästävät ympäristöä ja tuotetta. (Marimekon www-sivut 2020.)

Kuten Vallilakin, myös Marimekko suosii käyttämässään puuvillassa vastuullisesti tuotettua BCI:n puuvillaa. Marimekko ilmoittaa sivuillaan, että vuonna 2018 BCI -puuvillan osuus oli 64% (748 tonnia) kaikesta yrityksen hankkimasta puuvillasta. Tässä asiassa Marimekko kiilaa Vallilan eteen suuremmalla prosentuaalisella määrällä. Marimekko onkin liittynyt ensimmäisenä suomalaisyrityksenä Better Cotton

Initiatiiven jäseneksi vuonna 2013. Kaaviosta 1 nähdään BCI -puuvillan käytön nousu viime vuosien aikana. (Marimekon vastuullisuuskatsaus 2018.)

Kaavio 1. BCI-puuvillan käyttö (Marimekon vastuullisuuskatsaus 2018)

Marimekon vastuullisuuskatsauksen (2018) mukaan sen omaan tuotantoon liittyvät ympäristövaikutukset syntyvät pääasiassa Helsingin kangaspainon toiminnasta, jossa painetaan vuosittain noin 1 000 000 metriä kangasta. Alla olevasta taulukosta nähdään, kuinka hyvin Marimekko on onnistunut vuoden 2018 resurssitehokkuus- ja ympäristöhaasteissaan. Tavoitetta ei saavutettu oman toiminnan hiilijalanjäljen pienentämisestä uusiutuvien energiamuotojen ja logistiikan optimoinnin avulla. Toisaalta tavoitteita myös saavutettiin oheisen taulukon mukaan, tai ainakin ne etenevät suunnitelmien mukaan. Tällaisia tavoitteita olivat materiaali- energia- ja vesitehokkuuden parantaminen Marimekon omissa toiminnoissa, sekä valmistettävien tuotteiden kemikaalirajoitusten varmistaminen ja ympäristöystävällisempien kemikaalien kartoittaminen. Tavoitteena oli myös se, ettei Marimekko tuottaisi kaatopaikkajätettä omassa tuotannossaan. Tämän tavoitteen pohjalta kehitystä oli tapahtunut vaikka tavoitteeseen ei päästy, sillä 96% vuonna 2018 syntyneestä jätteestä pystyttiin hyödyntämään uudelleen joko energiantuotannossa tai kierrätysmateriaalina. (Marimekon vastuullisuuskatsaus 2018.)

Vastuullisuussitoutumus 4: olemme resurssitehokkaita ja huolehdimme ympäristöstä.

Tavoite	Onnistumisen kriteerit	Vuonna 2018	Status 2018	YK:n kestävä kehityksen tavoitteet
Pienennämme jatkuvasti oman toimintamme hiilijalanjälkeä uusiutuvien energiamuotojen ja logistiikan optimoinnin avulla.	Uusiutuvan energian käytön lisääminen omassa toiminnassa, logistiikan reittien optimointi ja hiilidioksidipäästöjen kompensointi	Kangaspainossa ja pääkonttorissamme käytetty sähkö tuotettiin vesivoimalla. Kangaspainossamme jatkoimme biokaasun käyttöä. Kompensoimme Suomen myymälä- ja verkkokauppatoimitusten hiilidioksidipäästöt.	●	7: edullista ja puhdasta energiaa, 13: ilmastotekoja
Parannamme jatkuvasti materiaali-, energia- ja vesitehokkuutta omassa toiminnossamme.	Tuotantometrikohtaisen energia- ja vesitehokkuuden parantaminen	Tuotantometrikohtainen biokaasun ja veden kulutus väheni. Aloimme myös selvittää, miten entistä suurempi osa kangasjätteestä voitaisiin hyödyntää tuotteina tai materiaalina.	● ● ●	6: puhdas vesi ja sanitaatio, 7: edullista ja puhdasta energiaa
Emme tuota kaatopaikkajätettä omilla toiminnossamme.	Toiminnastamme ei synny kaatopaikalle päätyvää jätettä	96 % vuonna 2018 syntyneestä jätteestä pystyttiin hyödyntämään uudelleen energiantuotannossa tai kierrätysmateriaalina.	● ●	12: vastuullista kuluttamista
Varmistamme tiukat tuotteidemme valmistusta koskevat kemikaalirajoitukset ja kartoitamme ympäristön kannalta parempia kemikaaleja aina kun se on mahdollista.	Määriteltyjen aineiden (esim. PVC ja PFC) korvaaminen ympäristöystävällisemmällä vaihtoehdoilla	Jatkoimme työtä PVC-muovin ja PFC-yhdisteitä sisältävien liianhyökyvyksittelyiden korvaamiseksi tuotteissamme paremmilla vaihtoehdoilla.	● ● ●	6: puhdas vesi ja sanitaatio, 12: vastuullista kuluttamista

● Vuotuista tavoitetta ei saavutettu ● ● Kehitystä tapahtunut ● ● ● Etenee suunnitelmien mukaisesti

Kuva 7. Vastuullisuussitoutumus (Marimekon vastuullisuuskatsaus 2018)

Eettisen kaupan puolesta ry:n tekemän tuoreen selvityksen mukaan monet suosituimmista suomalaisista vaatemerkeistä sijoittuvat listan häntäpäähän avoimuuteen keskittyvässä kansainvälisessä vastuullisuusarvioinnissa. Yritykset oli pisteytetty vastuullisuusarvioinnin mukaan asteikolle A-E (A parhaimpana), josta toiseksi viimeisessä eli D-luokituksessa oli mm. Marimekko. Todellisuudessa Marimekon vastuullisuusperiaatteet eivät siis näy käytännössä aivan, kuten pitäisi. Kuluttajan on siten lähes mahdotonta arvioida yrityksen toiminnan vastuullisuutta vain yrityksen itse antamien tietojen perusteella. Huonoimpaan vastuullisuusluokkaan päätyi yli puolet suomalaisyrityksistä. Mukana oli mm. Halti, Reima, Nanso, Luhta, Peak Performance, Gugguu, Makia ja Rukka. Nanso sijoittui siis vastuullisuus selvityksessä vielä huonommin kuin Marimekko. Parhaiten selvityksessä menestynyt suomalaisyritys oli Papu Design Oy, joka ylsi B-kategoriaan. (Surullinen lista Suomelle... 2019.)

4.3 Nanso Group Oy

Nanso Group on suomalainen bränditalo ja perheyritys, joka on perustettu vuonna 1921. Sen tunnetut brändit ovat Nanso ja Vogue. Nanso on keskittynyt naisten muotiin, ja se on tunnettu korkeasta laadusta, uniikeista kuoseista sekä klassisen ajattomasta

suomalaisesta suunnitteluosaamisesta. Vogue on taas yksi Pohjoismaiden arvostetuimmista sukkahousu- ja sukkabrändeistä. Yrityksen vuoden 2018 liikevaihto oli 17,9 miljoonaa euroa, ja tulos -13,4 prosenttia. (Nanson www-sivut 2020.)

Nanson www-sivuilla on tietoa yrityksen historiasta, ja kuinka se on kehittynyt 20-luvulta tähän päivään asti. Yrityksellä on ollut haasteita taloudellisen puolen kanssa viime vuosina. Toisin kuin Marimekolla ja Vallilalla, vastuullisuus ei nouse voimakkaasti esiin yrityksen pääsivulla. Nanson verkkosivujen hakukonekaan ei tunnistanut “vastuullisuus”-hakusanaa.

Tutkiessani lisää Nanson www-sivuja, löysin sieltä kuitenkin vastuullisuus-otsikon. Linkistä avautui paljon tietoa vastuullisuudesta ylipäättään liittyen yritysten toimintaan, varsinkin tekstiiliteollisuudessa. Sivulla kerrotaan vastuullisuuden olevan yksi Nanson kulmakivistä, olipa sitten kyse henkilöstön hyvinvoinnista, ympäristövaiikutusten minimoimisesta, eettisestä hankinnasta tai turvallisista tuotteista. Nanso on listannut kolme pääkohtaa, jotka tekevät siitä vastuullisen.

1. Tuotteet ovat laadukkaita. Laadukas vaate merkitsee pidempää käyttöikää (hoidettaessa oikein). Nanson mukaan: “Esim. käyttämällä yhtä hyvälaatuista t-paitaa 50 kertaa, etkä huonolaatuista t-paitaa vain 4 kertaa, vähennät t-paidan aiheuttamia CO₂-päästöjä -85%”.

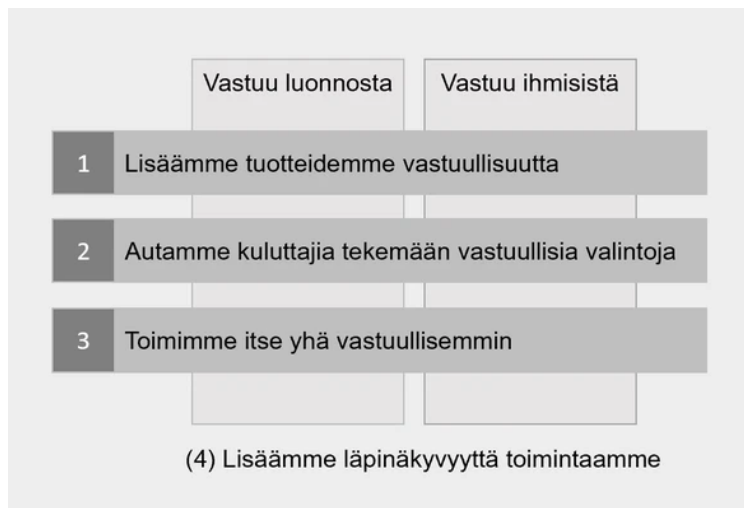
2. Nanso työllistää suomalaisia ja tukee suomalaista yhteiskuntaa. Yli 100 ihmisellä on työpaikka Nansolla Suomessa. Yrityksen mukaan yli 80% Nanso-tuotteen hinnasta jää Suomeen tavalla tai toisella.

3. Nanso edistää ihmisten hyvinvointia. Yrityksen tavoitteena on, että sen oman henkilöstönsä työtyytyväisyys on kiitettävällä tasolla ja että BSCI-sertifioitujen toimittajien osuus on vähintään 90%. Nanso kertoo myös olevansa sitoutunut lisäämään kaikkien sen toimintaan liittyvien ihmisten hyvinvointia ja kohtelevaan heitä kunnioittavasti. (Nanson www-sivut 2020.)

Ympäristövastuu -osiossaan Nanso kertoo taistelevansa pikamuotia ja kertakäytökulttuuria vastaan. Osiossa kerrotaan tavoitteista ympäristövastuun parantamiseksi.

Vastuullisuutta aiotaan parantaa esimerkiksi lisäämällä vastuullisempien materiaalien osuutta mallistoissa. Nanso määrittelee vastuullisemmiksi materiaaleiksi esimerkiksi luomupuuvillan, pellavan, lyocellin sekä kierrätyspuuvillan. Nanson konkreettisia ympäristöä suojelevia toimenpiteitä ovat sen sivujen mukaan: “emme tuhoa ylimääräisiä varastojamme (alennuskaudelta ylijääneet tuotteet lahjoitamme paikallisille hyväntekeväisyysjärjestöille), kierrätämme jätteitä kaikissa toimistoissamme, ostamme 100% tuulivoimalla tuotettua sähköä aina kun mahdollista ja kaikki muovipussien myynnistä saamamme tuotot lahjoitamme täysimääräisenä Itämeren puhdistamiseen”. Mielestäni tässä on hyviä konkreettisia esimerkkejä ympäristövastuullisen yritystoiminnan hyväksi. Nanson muita vastuullisia tekoja ovat mm. tulosteiden vähentäminen omissa toimistoissa -50% vuoden 2019 loppuun mennessä ja turhien matkojen välttäminen, sekä kaikkien lentomatkojen CO₂-päästöjen kompensointi. Toimenpiteet kuulostavat todella hyviltä ja vakuuttavilta, kun niitä tarkastelee yrityksen www-sivuilla. Vastuullinen yritystoiminta ja ympäristövastuu tuntuvat olevan Nanson agendalla. Jään näin kuluttajana kuitenkin kaipaamaan jotain näiden lupausten lisäksi, esimerkiksi perinteistä vastuullisuusraporttia tai muuta sen kaltaista. Konkreettinen selvitys mustaa valkoisella, josta ilmenisi yrityksen vuoden tavoitteet ja toimenpiteet niihin kohdistuen, sekä miten ollaan pärjätty. (Nanson www-sivut 2020.)

Etsin Nanso Groupin yritysraporttia tai muuta vastaavaa raporttia sen www-sivuilta, tuloksetta. Nopealla Google-haulla löytyi vain yksi julkaistu Nanson yritysraportti, joka oli tosin vuodelta 2012. Viemällä hakua pidemmälle ja etsimällä entistäkin syvemmältä netin syövereistä, löysin vielä vuoden 2013 yritysraportin. Epäilen, että enempää raporteja ei ole julkaistu, koska olisi järkevää, että Nanso julkaisisi suoraan www-sivuillaan tuoreimman raporttinsa, tai että se löytyisi Googlen hakukoneella. Vuoden 2012 raportissa kerrottiin sen olevan ensimmäinen Nanson yritysraportti. Nansolla on vastuusta kertovalla www-sivullaan vastuullisuusraporttien sijaan kerrottu vastuullisuuslupaukset. Alla olevassa kuvassa 9 on Nanson vastuullisuuslupaukset. Vastuullisuuslupaukset ovat rakennettu Nanson toimintaa ohjaavan viitekehyksen ympärille. (Nanson www-sivut 2020.)

Kuva 8. Nanson vastuullisuuslupaukset (Nanson www-sivut 2020)

Olin hieman pettynyt, että Nansolla ei ollut tuoretta yritysraporttia, tai että siitä ei ollut mitään mainintaa sen vastuullisuutta käsittelevällä sivulla. Mielestäni sillä lisättäisiin avoimuutta ja läpinäkyvyyttä yrityksen vastuuasioihin, että em. asioiden yhteydessä kerrottaisiin suoraan, että raporttia ei ole (ja miksi ei). Ilman raporttia yrityksen ulkopuolisena henkilönä on vaikeaa saada selville, mitä yrityksen tavoitteista on saavutettu, ja millä tavoin. Ratkaisutoimiston tuottamassa haastattelussa vuonna 2014 oli puheenvuorossa sen aikainen Nanso Groupin vastuullisuus- ja viestintäasiantuntija Satumaija Mäki. Mäki myönsi haastattelussa, että Nanson viestintä vastuullisuusasioista on suomalaisittain hieman epätyypillistä. GRI-tyylisen taaksepäin katsovan raportoinnin sijaan tavoitteista ja vastuullisuuslupauksista on kerrottu avoimesti etukäteen, ennen kuin varsinaisia toimenpiteitä on toteutettu. (Ratkaisutoimiston www-sivut 2020.)

5 YHTEENVETO

Tämän opinnäytetyön aiheena oli ympäristövastuu tekstiili- ja vaatetusalan yrityksissä. Tarkoituksena oli selvittää, mitkä asiat ohjaavat yritysten ympäristövastuuta lainsäädännön näkökulmasta. Rajaus tehtiin suomalaisen lainsäädännön puitteissa, ja pääpaino yritysten tarkkailussa oli tekstiili- ja vaatetusalan yritykset.

Opinnäytetyössä käsiteltiin erilaisia työn kannalta olennaisia käsitteitä, kuten ympäristövastuu, kestävä kehitys ja vastuullinen yritystoiminta. Työssä tarkasteltiin tuotteen koko elinkaaren ajalta sen ympäristövaikutuksia. Seuraavaksi käytiin läpi tärkeimpiä kansallisen lainsäädännön kohtia yrityksen ympäristövastuuseen liittyen. Lopuksi kolmen esimerkkiyrityksen avulla saatiin käytännön tietoa siitä, miten suomalaiset tekstiili- ja vaatetusalan yritykset tuovat esille ympäristöasioitaan ja vastuullisuutta, ja miten ne toteuttavat asiat käytännössä.

Vastuullisuus ja etenkin ympäristövastuullisuus on kaiken kaikkiaan hyvin monimutkainen aihe. Siihen sisältyi todella paljon erilaisia asioita, joita tulee ottaa huomioon. Ympäristövastuun menestyksellinen hoitaminen vaatii yritykseltä paljon tietotaitoa, suunnittelua ja asiantuntemusta. Käydessäni läpi yritysten kertomuksia ja teoria-aineistoja, mieleeni tulikin ajatus. Näytti vahvasti siltä, että ne yritykset, jotka panostavat ympäristöystävällisyyteen, käyttävät paljon resursseja siihen. Resursseilla tarkoitan esimerkiksi omaa asiantuntijaryhmää, joka suunnittelee tuotteiden ympäristövaikutusten madaltamista jo tuotekehittelystä lähtien kierrätykseen asti. Esimerkiksi materiaalien hankinnoissa on suuria eroja vastuullisuuden kannalta. Yritys voi tehdä tietoisien päätöksen hankkia vastuulliselta tuottajalta ympäristöystävällisempää puuvillaa, kuten BCI-puuvilla, tai hän voi suorittaa hankinnan myös hinta edellä ajatuksella, jolloin välttämättä materiaalin tuotannosta tai sen alkuperästä ei saada kovin tarkkoja tietoja. Yrityksen agendalla on luonnollisesti sen talousasiat ja tuottavuus. Esimerkiksi vastuulliset materiaalihankinnat maksavat luultavasti enemmän verrattaessa näihin ”vastuuttomiin” hankintoihin. Kuitenkin nykypäivänä yhä enemmän karsastetaan pikamuotia ja kasvavan trendin asemassa vaatebisneksessä ovat vastuullisesti tuotetut vaatteet. Uskonkin, että yritysten vastuulliset hankinnat ovat win-win-tilanne, sillä siitä hyötyy itse yritys (toimii markkinointivalttina) sekä myös ympäristö. Kierrätyskuitujen käytön valmistuksessa uskon lisääntyvän edelleen tulevaisuudessa, joka olisikin todella positiivinen asia. Ympäristöasioihin panostavat yritykset käyttivät resursseja myös itse tuotteiden ulkopuolisiin asioihin, kuten logistiikkaan. Suunnittelemalla logistisen ketjun kulkureittejä, välttämällä turhia ajoja, kulkuvälineiden huollolla ja muilla tavoin pystyttiin pienentämään CO₂-päästöjä. Kierrättäminenkin on koko ajan kasvussa, ja kirpputorit kasvattavat suosiotaan. Uudenlaisia kirpputoreja on noussut esiin, joissain voidaan myydä esimerkiksi vain valikoituja merkkiwaatteita, ja tilat ovat todella siistit.

Ympäristöoikeus on hyvin laaja sekä nopeasti kehittyvä ala. On ymmärrettävää, että uutta ympäristölainsäädäntöä tulee lisää ja sitä päivitetään, sillä uusia ympäristöalan tutkimuksiakin tehdään paljon ja koko ajan opimme lisää ja kehitymme. On mielestäni hienoa, että ympäristölainsäädännön voimakkaan lisääntymisen vuoksi vastuullinen liiketoimintakin on yleistynyt huomattavasti. Lainsäädäntö ohjaa omalta osaltaan yritysten toimintaa vastuullisempaan ja kestävämpään suuntaan. Hyvä esimerkki tästä on ympäristönsuojelulain 6 §, joka ohjaa yrityksiä ottamaan huomioon toimintansa ympäristövaikutukset. Sen mukaan jokaisen toiminnanharjoittajan tulee olla tietoinen oman toimintansa ympäristövaikutuksista, sen riskeistä ja mahdollisuuksista niiden vähentämiseen. Toiminnanharjoittajan tulee myös toimia sellaisella tavalla, jolla voidaan jo ennalta ehkäistä ympäristön pilaantumista. Tätä pykälää noudattamalla kasvatetaan mielestäni hyvin ympäristötietoisuutta yrityksissä.

Vastuullisuuslupaukset eivät pääsääntöisesti kerro kuluttajille vielä mitään siitä, mitä yritys on tehnyt vastuullisuuden eteen. Vasta konkreettiset teot ja niiden maininta kertovat, mitä yritys oikeasti tekee ympäristövastuullisesti. Niinpä mielestäni viisainta yritysten kannalta olisi välttää turhaa markkinointia ekoystävällisyyden puolesta, jos asiasta ei ole kuitenkaan esittää näyttöä. Kilpailu- ja kuluttajavirastokin on antanut ohjeistusta yritysten ympäristömarkkinointiin. Yrityksen tulisi ensin arvioida tuotteen ympäristövaikutukset, ja jos löytyy jotain mainitsemisen arvoista, niin ympäristöväittämää voidaan käyttää tuotteen markkinoinnissa.

Monet vaateyritykset markkinoivat itseään ympäristötietoisena vedoten niin kuluttajien tunteisiin. Mielestäni oli aika yllättävää, kuinka heikosti suosituimmat suomalaiset vaatemerkit pärjäsivät vastuullisuusvertailussa. Tämä kertoo mielestäni siitä, miten yritykset käyttävät markkinoinnissa hyväkseen ympäristövastuullisuuden korostamista ja ekoystävällistä ajattelutapaa, kuitenkin lunastamatta konkreettisia tekoja em. asioiden hyväksi. Tällainen markkinointitapa saa ainakin minut kuluttajana epäilemään yrityksen muitakin lupauksia, ja pahimmassa tapauksessa saa yrityksen jopa näyttämään vastuullisen sijaan hieman vastuuttomalta. Vastuullisuusraportin julkaisu on mielestäni yritykselle hyvä keino tuoda ilmi sen omia tavoitteita ja samalla kertoa, kuinka niihin koitetaan päästä tulevaisuudessa. Raportissa on hyvä käyttää lukuja ja kaavioita, jotka havainnollistavat asioita, ja kertoa

yksityiskohtaisestikin ne teot, mitä on tehty tai miten jotain toimintatapaa aiotaan parantaa. On mielestäni eri asia vain kertoa, mitä vastuullisuus on tai mitä se merkitsee yritykselle, kuin raa’asti listata yrityksen tekoja ja tavoitteita vastuullisemman yritystoiminnan edistämiseksi.

Pohdin myös erilaisia jatkotutkimusmahdollisuuksia tälle opinnäytetyölle. Toisaalta, vaikka mielestäni tässä opinnäytetyössä ei tarvittu haastattelua tai kyselyä, sellaiset voisi toki toteuttaa tulevaisuudessa tämänkaltaisessa työssä. Uutta näkökulmaa ympäristöasioihin saataisiin haastattelemalla esimerkiksi vaateyritysten edustajia. Kysely taas voitaisiin tehdä esimerkiksi opiskelijoille. Kyselyn muodossa opiskelijoiden tietotasoa ympäristövastuusta ja kiertotaloudesta voisi hyvin kartoittaa.

Kaiken kaikkiaan vaateteollisuuden tulevaisuudennäkymät näyttävät mielestäni paremmalta kuin vaikkapa nykypäivänä. Koko ajan jossain on käynnissä hankkeita kestävämpien ratkaisujen hyväksi, ja ympäristölainsäädäntöäkin tulee lisää ja sitä päivitetään jatkuvasti. Uusia ympäristöyställisempiä materiaaleja kehitellään ja kierrättämisen tärkeyttä korostetaan. On noussut monia suomalaisia yrityksiä, jotka käyttävät kiertotaloutta hyväkseen. Ilmastoystävällisyys puhuttaa maailmanlaajuisesti, ja moni yritys on muuttanut toimiaan ilmastolle suotuisampaan suuntaan.

LÄHTEET

A new textiles economy: Redesigning fashion's future. 2017. Ellen MacArthur Foundation. Viitattu 19.6.2019. <https://www.ellenmacarthurfoundation.org>

Aaltonen, M. 2019. Huomisen yhteiskunta – olosuhteet hyvinvoinnille. Alma Talent. Viitattu 15.7.2019. <https://bisneskirjasto-almatalent-fi.lillukka.samk.fi>.

Allergia-, Iho- ja Astmaliiton www-sivut. 2019. Viitattu 2.8.2019. <https://www.allergia.fi>

Bärlund, A. & Perko, S. 2013. Kestävä johtajuus. Alma Talent. Viitattu 21.6.2019. <https://bisneskirjasto-almatalent-fi.lillukka.samk.fi>

Berningen, K & Tynkkynen, O. 2017. Nettopositiivisuus – Menestyvän ja vastuullisen liiketoiminnan uusi taso. Alma Talent. Viitattu 19.6.2019. <https://bisneskirjasto-almatalent-fi.lillukka.samk.fi>.

Better Cotton Initiativen www-sivut. 2019. Viitattu 2.8.2019. <https://bettercotton.org>

Dafecor Oy:n www-sivut. 2019. Viitattu 19.6.2019. <https://www.dafecor.fi>

Ekroos, A., Kumpula, A., Kuusiniemi, K. & Vihervuori, P. 2012. Ympäristöoikeuden pääpiirteet. Alma Talent. Viitattu 22.7.2019. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lillukka.samk.fi>

EUR-Lexin www-sivut. 2019. Viitattu 22.7.2019. <https://eur-lex.europa.eu>

Euroopan unionin www-sivut. 2020. Viitattu 31.1.2020. <https://europa.eu>

Fletcher, K. 2008. Sustainable fashion and textiles – Design journeys. Lontoo: Earthscan.

Gerdt, B. & Eskelinen, S. 2018. Digiajan asiakaskokemus – Oppia kansainvälisiltä huipuilta. Helsinki: Alma Talent. Viitattu 31.7.2019. <https://bisneskirjasto-almatalent-fi.lillukka.samk.fi>

Globe Hope:n www-sivut. 2019. Viitattu 19.6.2019. <https://www.globehope.com>

Hakola, E. 2017. Suomessa syntyy 71,5 miljoonaa kg tekstiilijätettä vuodessa – miljoonien eurojen liiketoimintamahdollisuudet jäävät nyt käyttämättä. Viitattu 14.6.2019. <https://www.talouselama.fi/uutiset>

Harmaala, M-M. & Jallinoja, N. 2012. Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta. Alma Talent. Viitattu 25.6.2019. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lillukka.samk.fi>

Hollo, E. 2009. Johdatus ympäristöoikeuteen. Helsinki: Alma Talent. Viitattu 1.7.2019. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lillukka.samk.fi>

IKEA:n www-sivut. 2019. Viitattu 14.6.2019. <https://www.ikea.com>

Isohookana, H. 2011. Yrityksen markkinointiviestintä. Sanoma Pro Oy. Viitattu 21.1.2020. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lillukka.samk.fi/>

Jätelaki 17.6.2011/646 muutoksineen.

Juutinen, S. 2016. Strategisen yritysvastuun käsikirja. Helsinki: Alma talent. Viitattu 2.8.2019. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lillukka.samk.fi>

Kasso, M. 2014. Kiinteistön kauppa ja omistaminen. Helsinki: Talentum. Viitattu 16.7.2019. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lillukka.samk.fi>

Kela poisti myrkylliset ruokalaput äitiyspakkauksesta. 2007. Taloussanomat 18.12.2007. Viitattu 16.7.2019. <https://www.is.fi/taloussanomat>

Kemikaalilaki 9.8.2013/599 muutoksineen.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston www-sivut. 2020. Viitattu 31.1.2020. <https://www.kkv.fi>

Kirkas, T. 2018. Hyvä paha muovi. Viitattu 30.1.2020. <https://kehityslehti.fi/lehti-artikkeli/hyva-paha-muovi/>

KKO 2012:29.

Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38 muutoksineen.

Kuluttajaturvallisuuslaki 22.7.2011/920 muutoksineen.

Kurittu, K. 2018. Yritysvastuuraportointi – kiinnostavan viestinnän käsikirja. Helsinki: Alma Talent. Viitattu 10.7.2019. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lillukka.samk.fi>

Laatikainen, T. 2019. Jopa 61 prosenttia nuorista aikuisista voisi maksaa enemmän ekologisesta vaatteesta – vain 15 prosenttia tiesi, mistä niitä voisi ostaa. Viitattu 19.6.2019. <https://www.tekniikkatalous.fi>

Laki ympäristövahinkojen korvaamisesta 19.8.1994/737 muutoksineen.

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 5.5.2017/252 muutoksineen.

Logistiikan mailman www-sivut. 2019. Viitattu 8.7.2019. www.logistiikanmaailma.fi

Luoma, T. 2018. Osaava omistaja – hyvän omistamisen käsikirja. Helsinki: Alma Talent. Viitattu 7.7.2019. <https://bisneskirjasto-almatalent-fi.lillukka.samk.fi>

Marimekon vastuullisuuskatsaus 2018. Viitattu 16.1.2020. https://company.marimekko.com/wp-content/uploads/2019/05/mm_vastuullisuus_2018_FI_spreads.pdf

Marimekon www-sivut. 2020. Viitattu 16.1.2020. <https://www.marimekko.com>

Nanson www-sivut. 2020. Viitattu 3.2.2020. <https://nanso.com>

Nieminen, S. 2016. Hyvä hankinta - parempi bisnes. Helsinki: Alma Talent. Viitattu 20.6.2019. <https://bisneskirjasto-almatalent-fi.lillukka.samk.fi>

Nurmi, P. 2016. Puuvilla pellolta paitaan. Viitattu 22.7.2019. poistotekstiili/turkuamk.fi

Postin www-sivut. 2019. Viitattu 12.7.2019. <https://www.posti.com>

Ratkaisutoimiston www-sivut. 2020. Viitattu 5.2.2020. <https://www.ratkaisutoimisto.com>

Ratsula, N. 2016. Compliance - Eettinen ja vastuullinen liiketoiminta. Helsinki: Alma Talent. Viitattu 20.6.2019. <https://bisneskirjasto-almatalent-fi.lillukka.samk.fi>

Ritakallio T. & Vuori, T. 2018. Elävä strategia – Kyky nähdä – Taito Tarttua tilaisuuteen. Helsinki: Alma Talent. Viitattu 21.6.2019. <https://bisneskirjasto-almatalent-fi.lillukka.samk.fi>

Rummukainen, A. 2017. Stora Enso tekee 94 miljoonan euron investoinnit Uimaharjun ja Imatran tehtaille. Viitattu 25.6.2019. <https://yle.fi/uutiset>

Siitonen, S. 2019. Vaateostoksilla hiilijalanjälki usein unohtuu. Viitattu 3.7.2019. <https://www.clonet.fi>

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731 muutoksineen.

Suomen ympäristökeskuksen www-sivut. 2019. Viitattu 12.7.2019. <https://www.syke.fi>

Surullinen lista Suomelle: Nämä brändit arvioitiin epäeettisiksi – joukossa Marimekko, Makia, Halti ja moni muu tunnettu vaatemerkki. 2019. Helsingin uutiset 17.4.2019. Viitattu 16.1.2020. <https://www.helsinginuutiset.fi>

Tekstiilitiekartta vauhdittamaan Suomea tekstiilien kiertotalouden suunnannäyttäjäksi. 2019. Suomen Tekstiili & Muoti ry/CO2-raportti 18.6.2019. Viitattu 20.6.2019. <https://www.co2-raportti.fi>

The fashion industry is one of the most polluting in the world, and many think it is due a 'Blue Planet' moment. 2019. The Irish Times 20.7.2019. Viitattu 22.7.2019. <https://www.pressreader-com.lillukka.samk.fi/>

Tienari, J. & Meriläinen, S. 2012. Johtaminen ja organisointi globaalissa taloudessa. Helsinki: Talentum Oyj. Viitattu 21.1.2020. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lillukka.samk.fi>

Tuote- ja palvelukaupan yhdistys Etu:n www-sivut. 2019. Viitattu 19.6.2019. <https://www.etu.fi>

Tuoteturvallisuuslaki 12.12.1986/914 muutoksineen.

Tuotevastuulaki 17.8.1990/694 muutoksineen.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston www-sivut. 2019. Viitattu 24.6.2019.
<https://www.tukes.fi>

Vallilan vastuullisuusraportti 2019. 2019. Viitattu 16.1.2020.
http://view.24mags.com/sites/all/files/public_files/documents/vallila/d7005e07f62a3372d8bff7fe8415abec/document.pdf

Vallilan www-sivut. 2012. Viitattu 13.1.2020.2019. <https://www.vallila.fi>

Vesilaki 27.5.2011/587 muutoksineen.

Vilkka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.

Virtanen, P. 2010. Markkinoi ja myy oikein – Sallitut ja kielletyt markkinointikeinot. Pertti Virtanen & Alma Talent. Viitattu 5.8.2019. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lillukka.samk.fi>

Ylä-Anttila, A. 2018. Ympäristövastuullisuus kiinnostaa nyt asiakkaita: "Yritykselle kyse on samalla riskienhallinnasta". Viitattu 13.1.2020. <https://www.marmai.fi>

Yle:n www-sivut. 2019. Viitattu 19.6.2019. <https://yle.fi/uutiset>

Ympäristöhallinnon www-sivut. 2019. Viitattu 25.7.2019. <https://www.ymparisto.fi>

Ympäristöministeriön www-sivut. 2019. Viitattu 20.6.2019, 31.1.2020.
<https://www.ym.fi>

Ympäristönsuojelulaki 27.6.2014/527 muutoksineen.